

BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİNDE ŞEFFAFLIK, KATILIM VE KAPSAYICILIK UYGULAMALARI

İZLEME RAPORU - 2

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	5
GİRİŞ	6
SÜRDÜRÜLEBİLİR ŞEHİR KALKINMASI: YEŞİL ALANLAR, ALTYAPI PROJELERİ, KARBON AYAK İZİ ÇALIŞMALARI	9
ÇEŞİTLİLİK VE KAPSAYICILIK: TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ, KADIN İSTİHDAMI	21
ŞEFFAFLIK VE HESAP VERİLEBİLİRLİK: BÜTÇE RAPORLARI, ŞEFFAF KARAR ALMA MEKANİZMALARI	33
SONUÇ	42

BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİNDE ŞEFFAFLIK, KATILIM VE KAPSAYICILIK UYGULAMALARI İZLEME RAPORU

Yayımlayan Kurum

Uluslararası Şeffaflık Derneği
www.seffaflik.org
info@seffaflik.org

Kaleme Alan

Ayşe Özge Erceiş

Editör

Ekin Bayur

Tasarım

KaraşınGrafik

Yayın Tarihi

Aralık 2025

Tüm hakları saklıdır. Bu yayının tamamı veya bir bölümü, kaynak gösterilerek alıntılanabilir. Ticari olmayan amaçlarla kullanımı serbesttir.

Not:

Bu raporda adı geçen belediyelere ilişkin bilgiler, kamuya açık kaynaklardan ve resmi belgelerden derlenmiştir. Herhangi bir düzeltme, güncelleme ya da teyit ihtiyacı durumunda ilgili belediyeler bizimle iletişime geçebilir. Bu rapor yaşayan bir belge olarak tasarlanmış olup, belediyelerden iletilecek yeni bilgiler doğrultusunda güncellenmeye açıktır.

Teşekkür:

Saha verilerinin toplanması sürecinde özverili katkılarından dolayı tüm stajyerlerimize içtenlikle teşekkür ederiz.

ÖNSÖZ

Yerel yönetimlerin şeffaflık, hesap verebilirlik ve kapsayıcılık düzeyleri, demokratik yönetişimin kalitesini belirleyen en temel göstergelerdendir. Belediyelerin yalnızca hizmet sunan yapılar olarak değil, aynı zamanda toplumla karşılıklı güven ilişkisi kuran ve yurttaş katılımını gözeten kurumlar olarak faaliyet göstermeleri, yerel demokrasinin güçlenmesi açısından kritik bir öneme sahiptir.

Bu yaklaşımdan hareketle, Uluslararası Şeffaflık Derneği tarafından yürütülen Şeffaf Yerel Yönetimler için Savunuculuk Projesi, Hollanda Krallığı Büyükelçiliği'nin MATRA Programı desteğiyle, yerel yönetimlerde kamu dürüstlüğüne teşvik etmeyi hedeflemektedir.

Elinizdeki bu ikinci rapor, Aralık 2024-Ağustos 2025 dönemini kapsayan izleme çalışmasının çıktısı olarak hazırlanmıştır. İlk çalışmamızda yer almayan büyükşehir belediyelerine odaklanan bu rapor, sürdürülebilir şehir kalkınması, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kapsayıcılık, şeffaflık ve hesap verebilirlik başlıklarında belediyelerin stratejik belgelerini ve güncel uygulamalarını kapsamlı biçimde incelemektedir.

Değerlendirmeler yalnızca belge varlığına değil; bu belgelerin güncelliği, erişilebilirliği ve uygulamalarla kurduğu ilişkiye göre yapılmıştır. Bulgular, belediyelerin yalnızca teknik düzenleme üretip üretmediğine değil; aynı zamanda veri açıklığı, halkla iletişim kapasitesi ve kurumsal şeffaflık kültürünün gelişmişliği gibi yönleri de dikkate alarak analiz edilmiştir.

Bu raporun temel amacı, büyükşehir belediyelerinin kurumsal kapasitesini desteklemek, yerel karar alıcılar, sivil toplum aktörleri ve yurttaşlar için somut bir değerlendirme çerçevesi sunmak ve iyi uygulamaların yaygınlaşmasına katkı sağlamaktır. Raporda yer verilen bilgiler kamuya açık kaynaklardan derlenmiş olup, belediyeler isterlerse içerikle ilgili düzeltme, teyit veya güncelleme talepleri için tarafımıza ulaşabilirler. Bu belge yaşayan bir çalışma olarak tasarlanmış ve ilerleyen süreçte gelen yeni bilgilerle güncellenmeye açıktır.

Uluslararası Şeffaflık Derneği olarak, bu sürece katkı sağlayan tüm belediyelere, uzmanlara ve paydaşlarımıza teşekkür eder; daha açık, daha adil ve daha kapsayıcı bir yerel yönetim yapısına giden yolda bu çalışmanın yol gösterici olmasını dileriz.

Kasım 2025
Uluslararası Şeffaflık Derneği

GİRİŞ

2017 Anayasa değişikliğinin ardından yürürlüğe giren Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi ile merkezi yönetimin yetkilerinin belirgin biçimde artması, yerel yönetimlerin özerk karar alma alanlarını ve hesap verebilirlik kapasitelerini önemli ölçüde sınırlandırmıştır. Bu sürecin yerel düzeyde yarattığı yönetim açığı, Avrupa Komisyonu’nun 2025 Türkiye Raporu başta olmak üzere çeşitli uluslararası değerlendirme belgelerinde açık biçimde ortaya konulmaktadır. Bu çerçevede, Türkiye’de daha demokratik, katılımcı ve hesap verebilir bir yerel yönetim yapısının güçlendirilmesi, yalnızca teknik bir reform meselesi değil; demokratik yönetişimin sürdürülebilirliği açısından temel bir gereklilik olarak değerlendirilmektedir.¹

Uluslararası Şeffaflık Derneği olarak Hollanda Büyükelçiliği’nin MATRA Programı desteğiyle yürüttüğümüz “Şeffaf Yerel Yönetimler için Savunuculuk Projesi” kapsamında, Türkiye’deki büyükşehir belediyelerinin şeffaflık, hesap verebilirlik ve katılım ilkeleri doğrultusunda izlenmesine yönelik bütüncül bir değerlendirme süreci yürütülmektedir. Projemiz, belediyelere yönelik daha önce kamuoyuna açıklanmış olan “Yerel Yönetimler için Şeffaflık Taahhütnamesi” belgesini temel almakta; bu belge üzerinden belediyelerin ilkesel ve kurumsal gelişmişlik düzeylerini kıyaslamalı olarak analiz etmeyi amaçlamaktadır. Elitizdeki bu ikinci dönem raporu, Aralık 2024 – Ağustos 2025 tarihleri arasındaki dokuz aylık izleme sürecine dayanmaktadır ve ilk raporda yer almayan 10 büyükşehir belediyesini kapsamaktadır. Bu belediyeler arasında Balıkesir, Bursa, Denizli, Erzurum, Eskişehir, Kahramanmaraş, Ordu, Şanlıurfa, Tekirdağ ve Trabzon yer almaktadır ve seçim bu kez bölgesel çeşitliliği artırmak ve daha az görünürlük kazanmış uygulamaları derinlemesine incelemek amacıyla yapılmıştır.

Raporda yalnızca demokratik temsil ilkesi çerçevesinde halk tarafından seçilmiş yönetimlerin uygulamaları değerlendirmeye alınmıştır. Bu nedenle, merkezi idare tarafından kayyum atanan belediyeler kapsam dışı bırakılmıştır. İstanbul ve Ankara gibi büyükşehirler ise kapsamlı medya, STK ve uluslararası kuruluş izlemelerine zaten konu olduklarından projenin benzersiz katkısını sürdürebilmek adına bu çalışmaya dâhil edilmemiştir. Raporun temel amacı, belediyelerin yalnızca belge sunumuna odaklanan değil, belgelerin güncelliği, erişilebilirliği ve uygulamayla kurduğu ilişki açısından da değerlendirildiği bir izleme yaklaşımını ortaya koymaktır.

Bu izleme çalışmasında üç temel tema etrafında yapılandırılmış bir metodoloji benimsenmiştir. İlk tema olan sürdürülebilir şehir kalkınması başlığı altında, belediyelerin yeşil alan politikaları, altyapı yatırımları, karbon ayak izi azaltımı ve iklim uyumu stratejileri değerlendirilmiştir. İkinci tema olan toplumsal cinsiyet eşitliği ve kapsayıcılık başlığı altında kadınların kamusal yaşama, istihdama ve karar alma süreçlerine katılımı ile eşitlik mekaniz-

¹ Avrupa Komisyonu, *Türkiye 2025 Raporu*, Avrupa Birliği, erişim 15 Aralık 2025, “Public Administration Reform / Yerel Yönetimler” bölümü.

malarının kurumsallaşması incelenmiştir. Üçüncü tema olan şeffaflık ve hesap verebilirlik başlığı ise bütçe yönetimi, meclis kararlarına erişim, kamuoyunu bilgilendirme pratikleri, dijital açıklık ve katılımcı yönetim araçları üzerinden analiz edilmiştir. Her belediye, bu üç tema altında kendi stratejik belgeleri, performans raporları, meclis kararları ve kamuya açık uygulamaları temel alınarak değerlendirilmiştir. Belediyelerin resmî web siteleri, sosyal medya hesapları ve kamuya açık belge havuzları ayrıntılı biçimde taranarak içeriklerin güncelliği, görünürlüğü ve kullanılabilirliği da izleme sürecine dâhil edilmiştir.

Raporun hazırlık sürecinde belge varlığının yanı sıra belgelerin açık, güncel, ölçülebilir ve vatandaş nezdinde takip edilebilir olup olmadığı da dikkate alınmıştır. Buna göre, bazı belediyeler belirli alanlarda yüksek performans gösterse de genel yönetim düzeylerinde uygulama-belge uyumsuzlukları ve raporlamadaki süreksizlikler dikkat çekmektedir. Özellikle komisyon raporlarının açıklanmadığı, meclis kararlarının özetlendiği ancak gerekçelerinin kamuoyuyla paylaşılmadığı ve bütçe belgelerinin sadeleştirilmemiş formatlarda sunulduğu belediyelerde, şeffaflık ilkesi biçimsel düzeyde kalmıştır, vatandaşın süreçleri anlaması ve denetlemesi ciddi ölçüde zorlaşmaktadır. Öte yandan, bazı belediyelerde yapılan örnek uygulamalar, özellikle sosyal belediyecilik, katılımcı bütçeleme, kadın emeğinin desteklenmesi ve yerel ekonomik dayanışma gibi başlıklarda umut verici gelişmeler olarak öne çıkmaktadır.

Bu çalışma, mevcut durumu betimleyen bir envanterin ötesine geçerek belediyelerin güçlü ve gelişime açık yönlerini karşılaştırmalı bir analiz çerçevesi içinde ele almaktadır. Raporun sonunda sunulan politika önerileri, genel yönetim ilkeleri ile saha analizlerinden elde edilen somut bulguların birlikte değerlendirilmesiyle oluşturulmuştur. Bu yaklaşım sayesinde her belediye, kendi yönetim pratiğini bütüncül biçimde gözden geçirebileceği bir değerlendirme zemini edinirken sivil toplum kuruluşları, medya ve yurttaşlar için de izleme ve karşılaştırma yapmaya imkân tanıyan bir referans metni ortaya çıkmaktadır.

Yerel yönetimlerin yalnızca hizmet sunan değil; katılımcı süreçler tasarlayan, hesap verebilir mekanizmalar geliştiren ve kamusal güveni kurumsallaştıran yapılar haline gelmeleri, Türkiye’de yerel demokrasinin geleceği açısından büyük önem taşımaktadır.

SÜRDÜRÜLEBİLİR ŞEHİR KALKINMASI

Yeşil Alanlar, Altyapı Projeleri, Karbon Ayak İzi Çalışmaları

Türkiye'nin 10 büyükşehir belediyesi özelinde yapılan bu inceleme, sürdürülebilir şehir kalkınması bağlamında çevresel, sosyal ve altyapısal adımların niteliğini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Balıkesir, Bursa, Denizli, Eskişehir, Erzurum, Kahramanmaraş, Ordu, Şanlıurfa, Tekirdağ ve Trabzon belediyelerini kapsayan bu değerlendirme; stratejik belgeler, performans programları, kamuya açık açıklamalar, meclis kararları ve sosyal medya duyuruları temel alınarak gerçekleştirilmiştir. Çalışma; yeşil alan politikaları, altyapı projeleri, karbon salımı ve enerji dönüşümü, iklim uyumu ve dirençlilik gibi temalar etrafında yapılandırılmış; yalnızca belge üretimi değil, bu belgelerin uygulama düzeyindeki yansımaları, izleme ve değerlendirme mekanizmaları ile şeffaflık kapasitesi de dikkate alınmıştır. Stratejik planlama, çevresel vizyon ve uluslararası iş birlikleri açısından Bursa, Eskişehir ve Denizli belediyeleri dikkat çekerken Bursa'nın 2050 vizyonlu çevre düzeni planı ve sürdürülebilir turizm odaklı projeleri, Eskişehir'in çocuk ve kadın odaklı çevre eğitimleri ve AB destekli iklim projeleri, Denizli'nin Sürdürülebilir Enerji ve İklim Eylem Planı (*Sustainable Energy and Climate Action Plan - SECAP*) hazırlığı, karbon ayak izi hesaplama aracı ve elektrikli şarj altyapısı gibi uygulamaları öne çıkmaktadır. Altyapı projeleri açısından Balıkesir, Erzurum, Kahramanmaraş ve Trabzon gibi belediyeler su, kanalizasyon ve atık su yatırımlarıyla fiziksel iyileştirmeye öncelik vermiştir ancak bazı illerde uygulama süreçlerinin iletişim ve zamanlama açısından geliştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Çevresel sürdürülebilirlikte Erzurum metan gazı dönüşüm tesisi ve sıfır atık etkinlikleriyle öne çıkarken Ordu'nun son altı yılda yeşil alan miktarını %137,5 artırması sembolik bir adım olarak değerlendirilmektedir. Tekirdağ'da iklim değişikliği ve gençlik katılımını bir araya getiren SG4Y-CLIMATE projesi gibi girişimler, dijitalleşme ve farkındalığı bir araya getiren örnekler sunmaktadır. Şanlıurfa ise altyapı yatırımları, sürdürülebilir tarım uygulamaları ve bisiklet yolu projeleriyle yerel çevre politikasını sahaya taşımayı hedeflemektedir. Bununla birlikte, bu belediyelerin bir kısmında stratejik belgelerin uygulamaya dönüşme düzeyi, performans göstergeleriyle desteklenme biçimi ve kamuya açık veri üretimi sınırlı kalmakta, şeffaflık ve hesap verebilirlik alanlarında gelişime açık yönler bulunmaktadır. Belediyelerin sürdürülebilirlik politikalarını daha sistematik, veri temelli ve katılımcı bir çerçeveye oturtmaları, çevresel ve sosyal hedeflerin kurumsallaşması açısından kritik önemdedir. Bu değerlendirme, mevcut durumu belgelemeyi ve iyi örneklerin görünürlüğünü artırmayı, politika yapıcılar için yönlendirici olmayı ve belediyelerin kendi iç kapasitelerini güçlendirmeye yönelik stratejik adımlar atmalarını teşvik etmeyi amaçlamaktadır. İzleyen bölümlerde, her bir belediyeye ait bulgular tematik başlıklar altında detaylı biçimde sunulacaktır.

► BALIKESİR

Balıkesir Büyükşehir Belediyesi, 2025 yılı itibarıyla kentin sürdürülebilir kalkınma hedeflerine uygun şekilde altyapı ve çevre yatırımlarını güçlendirme yönünde çeşitli adımlar atmaktadır. Resmî duyurulara göre, imar planı değişiklikleri ve nazım plan teklifleri düzenli biçimde kamuya ilan edilmekte olup bu süreçte vatandaşların bilgiye erişimi amaçlanmaktadır. Örneğin, Dursunbey ilçesi Üçeylül Mahallesi'ne ilişkin 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı askıya çıkarılmış, planın 30 gün boyunca belediye binasında incelenebileceği belirtilmiştir.¹

¹ Balıkesir Büyükşehir Belediyesi, "Dursunbey İlçesi Üçeylül Mahallesi 385 Ada 86-87 Parsellere Ait 1/5000 Ölçekli Nazım İmar Planı Teklifi," erişim 25 Ağustos 2025, balikesir.bel.tr/duyurular/dursunbey-ilcesi-uceylul-mahallesi-385-ada-86-87-parsellere-ait-15000-olcekli-nazim-imar-planı-teklif

Belediyenin 2025-2029 Stratejik Planı kapsamında yer alan “Tema 4”, kentin fiziksel ve teknik altyapılarını güçlendirerek “güvenli ve yaşanabilir şehir” hedefi doğrultusunda stratejik bir çerçeve sunmaktadır. Bu hedef doğrultusunda, ilçe bazında yapılan imar planı değişiklikleri, yeni konut ve sanayi alanı düzenlemeleri, kentsel dönüşüm planları ve çevre düzenleme çalışmaları, afet risklerine karşı dirençli ve planlı şehirleşme anlayışıyla şekillenmektedir.²

Altyapı yatırımları özelinde, Bandırma ilçesinde yürütülen yol yenileme, kaldırım, menfez ve peyzaj düzenlemeleriyle mahallelerde fiziksel iyileştirme çalışmaları sürdürülmektedir. Aynı şekilde, Ayvalık Sarımsaklı bölgesindeki atıksu terfi merkezinin taşınması ve kolektör hatlarının yenilenmesine yönelik Dünya Bankası destekli projenin ihale süreci tamamlanmış; Balıkesir Su ve Kanalizasyon İdaresi (BASKİ) tarafından sözleşmelerin imzalandığı duyurulmuştur. Bu yatırımın, çevre koruma ve sürdürülebilir altyapı hedeflerine katkı sunması beklenmektedir.³

Ayrıca, Manyas Katı Atık Aktarma İstasyonu projesinde sona yaklaşıldığı belirtilmiş; tesisin günlük 30 ton evsel atığı çevreye zarar vermeden geri dönüşüme kazandıracağı ifade edilmiştir. Bu tür girişimler, Balıkesir’in uzun vadeli çevre politikaları ve atık yönetim kapasitesinin gelişimi açısından önem taşımaktadır.⁴

2025 yaz sezonu öncesinde, “turizm güvenliği” kapsamında başlatılan denetim seferberliği çerçevesinde belediyeye bağlı beş ekip, otel ve konaklama tesisleri dahil olmak üzere 1.221 farklı noktada denetim gerçekleştirmiştir. Bu adım, turizm altyapısının hem hizmet kalitesi hem de güvenlik açısından sürdürülebilir biçimde yapılandırılmasına yönelik kurumsal bir çaba olarak değerlendirilmektedir.⁵

Genel olarak değerlendirildiğinde, Balıkesir Büyükşehir Belediyesi’nin çeşitli ilçelerde yürüttüğü imar, altyapı ve çevre yatırımları; planlı kentleşme, afetlere karşı dayanıklılık ve doğal kaynakların korunması gibi temel başlıklarda somut çıktılar üretmeye yöneliktir. Bununla birlikte, projelere dair kamuya açıklanan verilerin güncelliği, izlenebilirliği ve performans göstergeleriyle desteklenmesi, belediyenin sürdürülebilir yönetim kapasitesini güçlendirecektir.

► BURSA

Bursa Büyükşehir Belediyesi, 2025-2029 Stratejik Planı’nda sürdürülebilirlik, çevre duyarlılığı, şeffaflık ve dijital dönüşüm gibi ilkeleri önceliklendirerek çeşitli politika hedefleri belirlemiştir. Planda kamu hizmetlerinde etkinlik, yeşil dönüşüm, yerel kalkınma ve yaşam kalitesinin artırılması gibi temalar öne çıkmaktadır. Hedeflerin ölçülebilir göstergelerle izlenmesi ve mali kaynak yönetiminin düzenli olarak değerlendirilmesi planın uygulanabilirliği açısından önem arz etmektedir.⁶

² Balıkesir Büyükşehir Belediyesi, “2025–2029 Stratejik Plan,” erişim 25 Ağustos 2025, [bbb_2025-2029_stratejik_plan.pdf](#).

³ Balıkesir Su ve Kanalizasyon İdaresi (BASKİ), X (Twitter), erişim 25 Ağustos 2025, [x.com/baskiimudurlugu/status/1958505492134687054](#)

⁴ Instagram, “Balıkesir Büyükşehir Belediyesi Paylaşımı,” Instagram, erişim 25 Ağustos 2025, [www.instagram.com/p/DMC3R5UogR3/?img_index=1](#)

⁵ Balıkesir Büyükşehir Belediyesi, “Başkan Akın: Turizm Güvenliği İçin Tüm Ekipleri Harekete Geçirdi,” erişim 25 Ağustos 2025, [balikesir.bel.tr/haberler/baskan-akin-turizm-guvenligi-icin-tum-ekipleri-harekete-gecirdi](#)

⁶ Ayrıca bkz.: Bursa Büyükşehir Belediyesi, “Yayınlar - PDF Viewer,” erişim 25 Ağustos 2025, [www.bursa.bel.tr/yayinlar_pdf_viewer?id=2865](#)

Bu çerçevede belediye hem teknik altyapıya hem de toplumsal farkındalık oluşturmaya yönelik çeşitli faaliyetler yürütmektedir. Avrupa Birliği destekli “ULU-NATURE” projesi, Uluabat Gölü’nün su kalitesinin artırılması ve doğa temelli çözümlerle çevresel koruma sağlanmasını amaçlamakta ve üniversite iş birlikleriyle yürütülmektedir.⁷ Diğer yandan, sürdürülebilir turizm alanında hayata geçirilen Sürdürülebilir Etkinlikler Yönetim Sistemi (SEDES) ve *Green Destinations* uygulamaları, belediyenin çevreye duyarlı turizm politikalarına yönelme çabasını ortaya koymaktadır.

Belediye, çevre bilinci ve sürdürülebilir yaşam konularında düzenli farkındalık etkinlikleri ve eğitim programları yürütmektedir. Çevre Akademisi, çocuklara yönelik doğa ve iklim etkinlikleri, kırsal bölgelerde gerçekleştirilen su tasarrufu ve geri dönüşüm eğitimleri, bu kapsamda örnek olarak öne çıkmaktadır. Ayrıca iklim değişikliğine yönelik farkındalık oluşturmak amacıyla “İklim Krizi Kaynaklı Vektörel Hastalıklar Paneli” gibi etkinlikler de organize edilmektedir.⁸

Planlama süreçlerine yurttaş katılımı sağlamak amacıyla “Hayalimizdeki Bursa’yı Konuşuyoruz” başlıklı toplantılar 17 ilçede gerçekleştirilmiş ve 2050 vizyonlu Çevre Düzeni Planı sürecine halkın katkısı alınmıştır. Katılımcı mekanizmaların varlığı, stratejik planlama ile uygulama arasındaki ilişkiyi güçlendirebilecek potansiyel taşımaktadır.⁹

Öte yandan bisiklet yolları, çocuk ve yaya dostu sokak düzenlemeleri ve toplu ulaşım projeleri gibi alanlarda gerçekleştirilen altyapı yatırımları, sürdürülebilir ulaşım yaklaşımının bir parçası olarak değerlendirilebilir.¹⁰ Ancak bu uygulamaların sistematik biçimde izlenmesi ve kamuya açık verilerle desteklenmesi, etki analizinin yapılabilirliği açısından önemlidir.

Bursa Büyükşehir Belediyesi’nin, yerel ölçekte sürdürülebilir kalkınma, çevresel koruma ve toplumsal katılım hedeflerini çeşitli program ve projelerle desteklemeye çalıştığı gözlemlenmektedir. Uygulamaların kapsamı, etki ölçümüne dair kamuya açık veri ve raporlarla desteklendiği ölçüde, bu alanlarda kurumsal kapasitenin daha somut biçimde değerlendirilebilmesi mümkün olacaktır.

► DENİZLİ

Denizli Büyükşehir Belediyesi, 2025-2029 Stratejik Planı ve performans belgelerinde sürdürülebilir şehir kalkınması çerçevesinde çeşitli hedefler ortaya koymuştur. Stratejik Plan’da yeşil alanların artırılması ve bu alanların uzun vadeli korunmasına yönelik hedeflere yer verilmiştir.¹¹ Ancak bu hedeflerin uygulama düzeyindeki somut adımlarına ilişkin detaylar sınırlı kalmıştır. 2025 Yılı Performans Programı, Stratejik Plan’daki hedeflerin tek-

⁷ Bursa Büyükşehir Belediyesi, “Uluabat Gölü’nde Sıfır Kirlilik Yolculuğu Başlıyor,” erişim 25 Ağustos 2025, www.bursa.bel.tr/haber/uluabat-golunde-sifir-kirlilik-yolculugu-basliyor-35942

⁸ Bursa Büyükşehir Belediyesi, “Bursa’da İklim Değişikliği Kaynaklı Hastalıklar Anlatıldı,” erişim 25 Ağustos 2025, www.bursa.bel.tr/haber/bursada-iklim-degisikligi-kaynakli-hastaliklar-anlatildi-35456

⁹ Bursa Büyükşehir Belediyesi, “Bursa Kent Konseyi Genel Kurulunda Kentin 2050 Vizyonu Konuşuldu,” erişim 25 Ağustos 2025, www.bursa.bel.tr/haber/bursa-kent-konseyi-genel-kurulunda-kentin-2050-vizyonu-konusuldu-35800

¹⁰ Bursa Büyükşehir Belediyesi, “Süslü Bisikletler ile Temiz Çevreye Dikkat Çekildi,” erişim 25 Ağustos 2025, www.bursa.bel.tr/haber/suslu-bisikletler-ile-temiz-cevreye-dikkat-cekildi-35677

¹¹ Denizli Büyükşehir Belediyesi, “2025–2029 Stratejik Plan,” erişim 25 Ağustos 2025, www2.denizli.bel.tr/userfiles/file/stratejik_plan_2025-2029.pdf

rarını sunmakla birlikte, bu hedefler için gereken mali kaynak ihtiyacını da belirtmektedir. Bu durum planlar arasında tutarlılığı sağlasa da politika derinliği ve uygulama stratejileri açısından geliştirilmeye açıktır.¹²

17 Mart 2025 tarihli ve 228 sayılı Meclis Kararı ile belediyenin SECAP hazırlamasına karar verilmiştir. Kararda, sera gazı emisyonlarının azaltılması, iklim uyumu hedeflerinin belirlenmesi ve enerji yoksulluğuyla mücadele gibi başlıklar ulusal ve uluslararası stratejilerle uyumlu biçimde önceliklendirilmiştir. Bu karar da Denizli Büyükşehir Belediyesi'nin iklim politikalarını daha kurumsal ve bütüncül bir çerçevede ele almaya başladığını göstermektedir.

Ayrıca, 14 Ağustos 2025 tarihli 579 sayılı Meclis Kararı ile Denizli Büyükşehir Belediyesi, Avrupa İnovasyon ve Teknoloji Enstitüsü'ne (EIT) bağlı Kentsel Hareketlilik Ağı'na katılmıştır. Bu üyelik, çok modlu, erişilebilir ve sürdürülebilir ulaşım çözümleri üretme kapasitesinin geliştirilmesi açısından önemli bir adımdır.¹³

Belediye, enerji yatırımları kapsamında 167 milyon TL'lik bir güneş enerjisi projesini duyurmuş, elektrikli araç kullanımını yaygınlaştırmak üzere 20 farklı noktada toplam 64 soket kapasiteli şarj altyapısı kurulacağını açıklamıştır.¹⁴ Bu adımlar hem yenilenebilir enerjiye geçişi hem de düşük karbonlu ulaşım seçeneklerini desteklemeyi hedeflemektedir.¹⁵

Ayrıca belediyenin vatandaşlara yönelik karbon ayak izi hesaplama aracı güncellenmiş, bireylerin çevresel etkilerini ölçmeleri ve azaltmaları için rehberlik sağlanmıştır.¹⁶ Ancak bu uygulamanın ne ölçüde kullanıldığı ve sonuçlarının politikalarla nasıl ilişkilendirildiğine dair kamuya açık veri henüz sınırlıdır.

Genel olarak, Denizli Büyükşehir Belediyesi'nin çevresel sürdürülebilirlik, iklim eylemi ve yeşil altyapı konularında belirli adımlar attığı görülmektedir. Ancak mevcut belgelerin uygulama ve etki analizine dair veri sunmaması, politikaların etkililiğini değerlendirmeyi zorlaştırmaktadır. Bu nedenle, ilerleyen dönemlerde uygulama sonuçlarının izlenmesi ve kamuoyuyla paylaşılması, belediyenin sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşması açısından kritik olacaktır.

► ESKİŞEHİR

Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, 2025-2029 Stratejik Planı'nda sürdürülebilirlik, çevre duyarlılığı ve kurumsal şeffaflık ilkelerini temel ilke olarak benimsemektedir. Plan kapsamında ulaşım, altyapı, çevresel koruma ve kırsal kalkınma gibi alanlarda somut hedefler belirlenmiş; performans göstergeleriyle izlenen ve mali kaynak yönetimiyle desteklenen bir uygulama yaklaşımı ortaya konmuştur.¹⁷

¹² Denizli Büyükşehir Belediyesi, "2025 Yılı Performans Programı," erişim 25 Ağustos 2025, www2.denizli.bel.tr/userfiles/file/2025%20Y%C4%B1%C4%B1%20Performans%20Program%C4%B1.pdf?v1

¹³ Denizli Büyükşehir Belediyesi, "Meclis Kararları," erişim 25 Ağustos 2025, www.denizli.bel.tr/Default.aspx?k=meclis-kararlari

¹⁴ Denizli Büyükşehir Belediyesi, "Denizli Büyükşehir'den 167 milyon TL'lik güneş enerjisi yatırımı," erişim 25 Ağustos 2025, www.denizli.bel.tr/Default.aspx?k=haber-detay&id=24137

¹⁵ Ibid.,

¹⁶ Denizli Büyükşehir Belediyesi, Denizli Büyükşehir Belediyesi'nden iklim dostu adım, erişim 25 Ağustos 2025, www.denizli.bel.tr/Default.aspx?k=haber-detay&id=23672

¹⁷ Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, "Stratejik Plan," erişim 25 Ağustos 2025, www.eskisehir.bel.tr/stratejik-plan

Belediyenin çevresel sürdürülebilirliğe yönelik uygulamaları, özellikle çocuklar ve kadınlara yönelik farkındalık çalışmalarıyla dikkat çekmektedir. ESMEK koordinasyonunda gerçekleştirilen iklim ve çevre eğitimleri hem kırsal hem merkez ilçelerde çocuklara ve kadınlara ulaşmakta, geri dönüşüm, karbon ayak izi, yenilenebilir enerji gibi konular interaktif etkinliklerle anlatılmaktadır.¹⁸ 11 Ağustos ve 14 Ağustos 2025 tarihlerinde yürütülen çevre eğitim programları ve yaz okulu çalışmaları, çevre duyarlılığının toplumsal tabana yayılmasını hedeflemektedir.

Ayrıca, “Plastiksiz Temmuz” kampanyası kapsamında düzenlenen çocuk etkinlikleri, tek kullanımlık plastiklerin zararlarını ele almakta ve sürdürülebilir tüketim alışkanlıkları geliştirmeyi amaçlamaktadır. Belediye, bu tür farkındalık programlarını Çocuk Hakları Birimi ve İklim Değişikliği Dairesi ile iş birliği içinde yaygınlaştırmaktadır.¹⁹

Ulaşım ve hareketlilik alanında ise Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, çevreci uygulamaları kurumsal olarak desteklemektedir. Elektrikli bisikletli zabıta ekiplerinin göreve başlaması bu çerçevede öne çıkan bir uygulama olmuştur. Ayrıca kurulan Sürdürülebilir Hareketlilik Komisyonu, sivil toplum ve Kent Konseyi gibi aktörleri sürece dahil eden katılımcı bir yapıyla bisiklet ulaşımına dair politika geliştirmeyi amaçlamaktadır.²⁰

Belediye tarafından yürütülen altyapı projeleri arasında, Kurtuluş Kapalı Pazar Yeri projesi dikkat çekmektedir. 15.881 metrekarelik bu yeni alan, hem hijyenik bir alışveriş ortamı sunmayı hem de ulaşım, park alanı ve enerji verimliliği açısından daha bütüncül bir şehir planlamasını hedeflemektedir.²¹

İklim Değişikliği ve Sıfır Atık Dairesi Başkanlığı koordinasyonunda yürütülen “İklim Değişikliğine Karşı Güçlü Eskişehir” projesi, UNDP ve TEMA Vakfı iş birliğiyle başlatılmıştır. Avrupa Birliği tarafından desteklenen proje kapsamında, iklim risk haritalarının hazırlanması, İklim Eylem Merkezi’nin kurulması ve belediye personeline yönelik eğitimlerin yaygınlaştırılması planlanmaktadır. Bu yaklaşım, belediyenin uluslararası finansmanla iklim dirençliliğini kurumsallaştırmaya çalıştığını göstermektedir.²²

Öte yandan, katı atık yönetimi ve enerji üretimi entegrasyonu da sürdürülebilirlik politikalarının önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Entegre Katı Atık Bertaraf ve Enerji Üretim Tesisi’ne yapılan öğrenci ziyaretleri hem çocuklara çevre bilinci kazandırmakta hem de atıktan enerji üretimi süreçlerinin şeffaf biçimde tanıtılmasını sağlamaktadır. Tesiste metan gazından elektrik üretimi yapılmakta; ısı enerjiden seralarda faydalanılmaktadır.²³

¹⁸ Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, Kırsal İlçelerde Çocuklara Yönelik Çevre ve İklim Eğitimi, erişim 25 Ağustos 2025, https://www.eskisehir.bel.tr/icerik-detay.php?icerik_id=11566&cat_icerik=1&menu_id=24

¹⁹ Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, Minik Çevreciler İçin “Plastiksiz Gelecek”, erişim 25 Ağustos 2025, https://www.eskisehir.bel.tr/icerik-detay.php?icerik_id=11526&cat_icerik=1&menu_id=24

²⁰ Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, Büyükşehir Belediyesi’nden Sürdürülebilir Ulaşım İçin Yeni Adım, erişim 25 Ağustos 2025, https://www.eskisehir.bel.tr/icerik-detay.php?icerik_id=11560&cat_icerik=1&menu_id=24

²¹ Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, “İşimiz Eskişehir, Gücümüz Eskişehir”, erişim 25 Ağustos 2025, https://www.eskisehir.bel.tr/icerik-detay.php?icerik_id=11575&cat_icerik=1&menu_id=24

²² Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, “İklim Değişikliğine Karşı Güçlü Eskişehir» Projesi Hayata Geçiyor,” erişim 25 Ağustos 2025, https://www.eskisehir.bel.tr/icerik-detay.php?icerik_id=10804&cat_icerik=1&menu_id=24

²³ Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, “Büyükşehirden Miniklere Çevre Bilinci Eğitimi,” erişim 25 Ağustos 2025, https://www.eskisehir.bel.tr/icerik-detay.php?icerik_id=10799&cat_icerik=1&menu_id=24

Afet bilinci ve dirençlilik konusunda ise AKUT ve Afet İşleri Dairesi ile yürütülen bilinçlendirme faaliyetleri, çocuklar ve okul gruplarıyla yaygınlaştırılmakta; afet farkındalığı eğitimi hem pratik hem teorik biçimde sunulmaktadır.²⁴

Tüm bu çalışmalar, Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nin sürdürülebilir kalkınma vizyonunu sosyal içermeye, altyapı geliştirme, çevresel bilinç ve kurumsal iş birliği eksenlerinde bütüncül olarak ele aldığını göstermektedir. Ancak mevcut uygulamalara ilişkin veri temelli izleme sistemlerinin görünürlüğü, çevresel etkilerin ölçülmesi ve karbon ayak izi raporlamalarının düzenli paylaşımı gibi alanlarda geliştirme potansiyeli bulunmaktadır. Bu yönleriyle, belediyenin örnek nitelikteki uygulamalarını daha sistematik bir izleme ve hesap verebilirlik altyapısıyla desteklemesi, sürdürülebilirlik vizyonunun daha da pekişmesini sağlayacaktır.

► ERZURUM

Erzurum Büyükşehir Belediyesi, sürdürülebilir şehir kalkınması vizyonu doğrultusunda çevre bilincini artırma, karbon ayak izini azaltma ve toplumsal farkındalık oluşturma amacıyla çeşitli uygulamalar ve etkinlikler yürütmektedir. Bu kapsamda düzenlenen Geleneksel Sıfır Atık Yarışması, yalnızca ilkököl öğrencilerine değil, tüm yaş gruplarına açık olacak şekilde kurgulanmıştır.²⁵ Resim-Afiş-Tasarım, Proje-Yazılım-Fikir ve 3 Boyutlu Tasarım gibi kategorilerde toplam 60 ödül verilmesi planlanmakta; başvurular 24-27 Nisan 2025 tarihlerinde Bilim Erzurum'da alınmakta ve ödül töreni 30 Nisan'da gerçekleştirilmektedir. Bu yarışma, Erzurum'un sıfır atık politikası doğrultusunda attığı toplumsal farkındalık adımlarından biri olarak öne çıkmaktadır.

Bunun yanı sıra Erzurum Büyükşehir Belediyesi, Yeşilay Bisiklet Turu gibi çevreci ulaşım etkinlikleriyle halkı doğa dostu hareketliliğe teşvik etmektedir. Söz konusu etkinlikler Erzurum'un yeşil alanların korunması, çevre dostu yaşam biçimlerinin teşviki ve kent içi mobilite yaklaşımlarının yeniden düşünülmesi açısından da işlevsel araçlar olarak değerlendirilmektedir.²⁶

Belediyenin altyapı projeleri içerisinde atık yönetimi ve enerji geri kazanımı konularına da yatırım yapıldığı görülmektedir. Kent merkezinden toplanan çöplerden elde edilen metan gazı ile yürütülen projede, mevcut sistem sayesinde aylık yaklaşık 2,4 megavat-saat elektrik üretimi gerçekleştirilmektedir. Bu miktar yaklaşık 3.500 hanenin enerji ihtiyacına karşılık gelmektedir. Belediye, sistemin kapasitesini artırarak tüm ilçelerden gelen çöpleri işleyebilecek bir yapıya geçmeyi ve üretimi iki katına çıkararak yaklaşık 5.000-6.000 haneye yetecek düzeyde elektrik üretmeyi hedeflemektedir. Bu gelişme, atık yönetiminin enerji üretimiyle entegre edildiği ve karbon salımını azaltmayı amaçlayan çevreci bir yönetim yaklaşımına işaret etmektedir.²⁷

²⁴ Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, "Çocuklar Taşlık Çiftlik Köyünde Doğayla İç İçe Unutulmaz Bir Yaz Geçiriyor," erişim 25 Ağustos 2025, www.eskisehir.bel.tr/icerik-detay.php?icerik_id=11576&cat_icerik=1&menu_id=24

²⁵ Erzurum Büyükşehir Belediyesi, "Sıfır Atık Yarışması," erişim 25 Ağustos 2025, www.erkurum.bel.tr/sifir-atik-yarismasi

²⁶ Erzurum Büyükşehir Belediyesi, "Yeşilay Bisiklet Turu," erişim 25 Ağustos 2025, www.erkurum.bel.tr/yesilay-bisiklet-turu2

²⁷ Anadolu Ajansı, "Erzurum Büyükşehir Belediyesi çöpten ürettiği elektriği iki katına çıkaracak," erişim 25 Ağustos 2025, www.aa.com.tr/tr/bilim-teknoloji/erkurum-buyuksehir-belediyesi-copten-urettigi-elektrigi-iki-katina-cikaracak/3494915

Diğer yandan, İspir ilçesi Yukarı Mahallesi'nde 20 Ağustos 2025 tarihinde yaşanan zemin hareketliliği, Erzurum'un iklim dirençliliği ve afet riskleri açısından da değerlendirilmesi gereken bir gündem yaratmıştır. Heyelan nedeniyle 70 dairenin boşaltıldığı ve vatandaşların geçici olarak pansiyonlara yerleştirildiği bildirilmektedir. Erzurum Büyükşehir Belediyesi'nin, AFAD ile yürüttüğü acil müdahale süreci dikkat çekmektedir. Bununla birlikte, kentte iklim değişikliğine bağlı afet risklerini önleyici ve direnç artırıcı yapısal stratejilerin geliştirilmesi gerekliliği bir kez daha gündeme gelmektedir.²⁸

Erzurum Büyükşehir Belediyesi'nin çevre dostu bilinçlendirme faaliyetleri ve atık temelli enerji projeleri dikkat çekmektedir. Ancak iklim adaptasyonu, yeşil altyapı entegrasyonu, stratejik sürdürülebilirlik belgeleri ve veri temelli hedef izleme sistemleri gibi alanlarda görünürlüğü yüksek kurumsal politikalara dair sınırlı bilgiye ulaşılabilmektedir. Belediyenin bu yönde daha bütüncül, stratejik ve izlenebilir bir kalkınma çerçevesi geliştirmesi, sürdürülebilir şehir vizyonunun kurumsallaşmasına katkı sunacaktır.

► KAHRAMANMARAŞ

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi, sürdürülebilir şehir kalkınması doğrultusunda kentsel altyapıyı güçlendirmeye yönelik çeşitli projeleri hayata geçirmiştir. 2025 yılı içinde Göksun ilçesine bağlı kırsal mahallelerde, özellikle Kınıkköz grup yolu için yaklaşık 12 milyon TL bütçeyle sıcak asfalt kaplama çalışması planlanmış; bu kapsamda, ulaşım altyapısının iyileştirilmesi ve kırsal bölgelerde güvenli yol erişiminin artırılması hedeflenmiştir.²⁹

Belediyenin 2025-2029 stratejik planında yer alan Tema A1, A2, A3 ve A4 başlıkları, kapsayıcı ve sürdürülebilir şehir kalkınması vizyonuna dayanmaktadır. Bu başlıklar altında, altyapı ve şehir biçimlendirme projelerinden çevresel sürdürülebilirlik uygulamalarına, toplumsal katılım mekanizmalarından kurumsal kapasiteyi geliştirme hedeflerine kadar çok yönlü bir perspektif sunulmaktadır.³⁰

İçme suyu altyapısı, belediyenin öncelikli yatırım alanlarından biri olmayı sürdürmektedir. Kılavuzlu'dan Ayvalı Arıtma Tesisi'ne uzanan içme suyu isale hattı yenilenmiş; mevcut kapasite 350 L/sn'den 550 L/sn'ye çıkarılmıştır. Devam eden çalışmalarla birlikte 1.050 L/sn'ye ulaşılması planlanmakta, bu sayede şehrin su ihtiyacının daha sürdürülebilir biçimde karşılanması amaçlanmaktadır.³¹

Ayrıca, Kahramanmaraş Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü (KASKİ) tarafından şehir genelinde yürütülen içme suyu, kanalizasyon ve yağmur suyu hattı projeleri devam etmektedir. Ancak bazı bölgelerde, özellikle çarşı merkezinde, bu projelere dair kamuoyuna yansıyan yavaş ilerleme, uzun süren kazı alanları ve üstyapıların tamamlanmasında yaşanan gecikmeler dikkat çekmektedir. Bu durum, proje takvimi ile sahadaki uygulama arasındaki uyumu ve yurttaş memnuniyetini doğrudan etkileyebilecek bir unsur olarak öne çıkmaktadır.

²⁸ Medyascope, "Erzurum İspir'de heyelan meydana geldi, 70 ev tahliye edildi," erişim 25 Ağustos 2025, medyascope.tv/2025/08/21/erzurum-ispird-heyelan-meydana-geldi-70-ev-tahliye-edildi/

²⁹ Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi, "Büyükşehir'den Göksun kırsalına 12 milyonluk yol yatırımı daha," erişim 25 Ağustos 2025, kahramanmaras.bel.tr/haber/2025/09/01/buyuksehir-den-goksun-kirsalina-12-milyonluk-yol-yatirimi-daha

³⁰ Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi, "Stratejik Plan," erişim 25 Ağustos 2025, kahramanmaras.bel.tr/stratejik-plan.

³¹ X, Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi, erişim 25 Ağustos 2025, x.com/maraskaski/status/1961308031301403013

Genel olarak değerlendirildiğinde, Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi'nin fiziksel alt-yapı alanında belirgin adımlar attığı,³² bununla birlikte bazı projelerde uygulama süreçlerinin etkinlik, zamanlama ve iletişim yönünden geliştirilmesine ihtiyaç duyulduğu gözlemlenmektedir. Yerel kalkınma stratejilerinin, yalnızca yatırım hacmiyle değil; aynı zamanda süreç yönetimi, hesap verebilirlik ve yurttaş odaklı geri bildirim mekanizmalarıyla desteklenmesi, belediyenin sürdürülebilirlik performansını daha da güçlendirecektir.

► ORDU

Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2025-2029 Stratejik Planı'nda çevresel sürdürülebilirlik, düşük karbonlu dönüşüm ve temiz enerjiye erişim gibi hedefleri önceliklendirmiştir. Plan, "erişilebilir ve temiz enerji" ile "sürdürülebilir şehirler ve topluluklar" oluşturulması yönünde bir vizyon sunarak karbon emisyonlarının en aza indirilmesini stratejik bir hedef olarak ortaya koymaktadır. Bu hedeflerin detaylandırılması ve sektörel entegrasyonu ise sınırlı düzeyde kalmıştır.³³

2025 Yılı Performans Programı, düşük karbonlu ve sürdürülebilir ulaşım sistemlerine geçişi hedeflemekte, sera gazı emisyonlarının izlenmesi ve fiyatlandırılması için gerekli altyapının oluşturulacağını belirtmektedir. Programda bu hedeflerin ölçülmesi için bazı göstergelere yer verilmiş olsa da bu göstergelerin güncelliği ve etkisi hakkında kamuya açık değerlendirme bulunmamaktadır.³⁴

Belediye Meclisi'nde, Sıfır Atık Yönetim Sisteminin kurulması ve yaygınlaştırılması amacıyla yapılacak yardım talebi oybirliğiyle kabul edilmiştir. Bu karar, çevresel yönetim sistemlerinin kurumsallaşması açısından önemli olmakla birlikte, uygulama süreçleri ve etkilerine dair henüz somut veri bulunmamaktadır.³⁵

Belediyenin 6 yıllık dönemde 1,1 milyon metrekare yeni yeşil alan kazandırdığı ve bu sayede yeşil alan miktarının %137,5 oranında arttığı bilgisi kamuya açıklanmıştır. Özellikle Durugöl bölgesinin yeşil alan olarak değerlendirilmesi, kentsel dönüşüm ve yeşil altyapının entegrasyonu bakımından sembolik bir gelişme olarak değerlendirilebilir. Ancak bu tür yeşil alanların dağılımı, erişilebilirliği ve sürdürülebilirliğine dair kapsamlı bir analiz henüz kamuya açık değildir.³⁶

Genel olarak Ordu Büyükşehir Belediyesi'nin stratejik belgelerinde sürdürülebilirlik odaklı hedeflere yer verdiği görülmekle birlikte, uygulama pratiklerinin etkili biçimde izlenmesi ve değerlendirilmesi için daha sistematik bir veri paylaşımına ihtiyaç duyulmaktadır. Özellikle sera gazı yönetimi, yeşil alan planlaması ve sıfır atık uygulamaları gibi alanlarda bü-

³² Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi, "Ocak 2025 Komisyon Raporları," erişim 25 Ağustos 2025, [ocak_2025_komisyon_raporlari.pdf](#).

³³ Ordu Büyükşehir Belediyesi, "2025–2029 Stratejik Plan," erişim 25 Ağustos 2025, www.ordu.bel.tr/upload/files/stratejik-planlar/stratejik-planlar_8375.pdf

³⁴ Ordu Büyükşehir Belediyesi, "2025 Mali Yılı Performans Programı," erişim 25 Ağustos 2025, ordu.bel.tr/yayinlar/performans-programlari/#2025-mali-yili-performans-programi

³⁵ Ordu Büyükşehir Belediyesi, "2025 Yılı Ocak Ayı Olağan Meclis Toplantısına Ait Meclis Karar Özeti," erişim 25 Ağustos 2025, https://www.ordu.bel.tr/upload/files/2025-yili-ocak-ayi-olagan-meclis-toplantisina-ait-meclis-karar-ozeti/2025-yili-ocak-ayi-olagan-meclis-toplantisina-ait-meclis-karar-ozeti_2851.pdf

³⁶ Ordu Büyükşehir Belediyesi, "Ordu'da Yeşil Devrim," erişim 25 Ağustos 2025, ordu.bel.tr/haber/ordu-da-yesil-devrim

tüncül, veri temelli ve şeffaf bir yaklaşımın geliştirilmesi, belediyenin sürdürülebilir şehir kalkınması kapasitesini güçlendirecektir.

► ŞANLIURFA

Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi, sürdürülebilir şehir kalkınması alanında hem kentsel planlama hem de altyapı yatırımları yoluyla çeşitli uygulamalar geliştirmektedir. Belediye meclisi tarafından yayımlanan kararlar, ağırlıklı olarak nazım ve uygulama imar planlarına ve plan değişikliklerine odaklanmakta ve bu yönüyle hem merkez hem de kırsal mahallelerdeki kentsel büyümeyi planlı ve esnek biçimde yönetmeyi amaçlamaktadır.³⁷ Halfeti ve Özmüş gibi yerleşimlerde tarihi ve doğal dokunun korunması, Karaköprü ve Senevler gibi bölgelerde ise yerel ihtiyaçlara göre yapılaşma düzenlemeleri öne çıkmaktadır. Bu kararların kamuya açık şekilde yayımlanması, şeffaflık ve katılımcı yönetim açısından olumlu bir adım olarak değerlendirilmektedir.

Kent genelinde altyapıya yönelik somut adımlar da atılmaktadır. Bu kapsamda, Suruç ilçesinde yaklaşık 427 milyon TL bütçeyle yeni bir atık su arıtma tesisi inşa edilmesi planlanmıştır. Temel atma töreni kamuoyuna duyurulmuş, kanalizasyon ve yağmur suyu hatlarının döşenmesi gibi tamamlayıcı altyapı çalışmaları da eş zamanlı olarak yürütülmeye başlanmıştır.³⁸

Ayrıca bisikletli ve yaya ulaşımı destekleyen projeler gündeme gelmiştir. Buluntu Hoca Bulvarı'nda ihale süreci tamamlanan proje kapsamında, 7 km uzunluğunda çift yönlü bisiklet yolu, yürüyüş ve koşu yolları, şarj istasyonları ve peyzaj düzenlemeleri hayata geçirilecektir. Projenin tamamlanmasıyla birlikte kentteki bisiklet yolu uzunluğunun yaklaşık 3,1 km'den 10,1 km'ye çıkması beklenmektedir.³⁹

Tarım alanında ise, toprak sağlığını korumaya yönelik sürdürülebilir uygulamalar desteklenmektedir. Özellikle toprak işlemsiz tarım ve anıza doğrudan ekim gibi yöntemlerle hem verim kayıplarının azaltılması hem de toprağın doğal yapısının korunması hedeflenmektedir.⁴⁰ Bu uygulamaların çiftçilerle birlikte sahada yürütüldüğü ve pratiğe dayalı yayım modelleriyle desteklendiği belirtilmektedir.

Bununla birlikte, stratejik belgelerde bu alanlara dair bütüncül, ölçülebilir ve izlenebilir hedeflerin görünürlüğü sınırlı kalmaktadır. Belediyenin sürdürülebilirlik politikasını daha kurumsal ve veri temelli bir çerçeveye oturtması, çevresel hedeflerin izlenebilirliğini artıracaktır.

³⁷ Samsun Son Haber, "Beton Bloklar Yerine Halkın Nefes Alacağı Alan — Durugöl," erişim 25 Ağustos 2025, www.samsunsonhaber.com/amp/5569200/beton-bloklar-yerine-halkin-nefes-alacagi-alan-durugol

³⁸ Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi, "Meclis Kararları," erişim 25 Ağustos 2025, www.sanliurfa.bel.tr/kategori/82/0/meclis-kararlari

³⁹ Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi, "Belediyesi Suruç'ta 427 Milyon TL'lik Atık Su Arıtma Tesisinin Temelini Attı," erişim 25 Ağustos 2025, www.sanliurfa.bel.tr/icerik/20894/21/belediyesi-suructa-427-milyon-tlik-atik-su-aritma-tesisinin-temelini-atti

⁴⁰ Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi, "Karaköprü İlçemizde Sürdürülebilir Ulaşım İçin 7 km'lik Bisiklet Yolu Projesi," erişim 25 Ağustos 2025, www.sanliurfa.bel.tr/icerik/20478/22/karakopru-ilcemizde-surdurulebilir-ulasim-icin-7-kmlik-bisiklet-yolu-projesi

► TEKİRDAĞ

Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi, 2025-2029 Stratejik Planı'nda sürdürülebilir kalkınma ilkeleri doğrultusunda çevresel, sosyal ve ekonomik alanlarda bütüncül hedefler belirlemiştir. Plan, kentte yaşam kalitesini artırmayı, dijital dönüşüm olanaklarını yaygınlaştırmayı ve katılımcı yönetişimi güçlendirmeyi amaçlamakta; çevre koruma, e-devlet entegrasyonu, şeffaf iletişim ve aktif yurttaşlık gibi önceliklere yer vermektedir. Performans göstergeleri ve izleme-değerlendirme mekanizmaları planın uygulanabilirliğini desteklemektedir.⁴¹

Belediye, iklim değişikliğiyle mücadele ve gençlerin çevre eylemine katılımı bağlamında uluslararası iş birliklerine de yer vermektedir. Interreg NEXT Karadeniz Havzası kapsamında yürütülen "SG4Y-CLIMATE" projesi, gençlerin iklim politikalarına katılımını desteklerken yerel yönetimin dijital araçlarla kapasitesini artırmayı hedeflemektedir. Proje faaliyetleri belediyenin İklim Değişikliği ve Sıfır Atık Dairesi tarafından yürütülmektedir.⁴²

Çevresel farkındalığı artırmaya yönelik uygulamalar arasında, 1 Haziran 2025'te gerçekleştirilen "Dünya Çevre Günü ve Marmara Denizi Günü" etkinlikleri dikkat çekmektedir.⁴³ Sahil Dolgu Alanı'nda yapılan organizasyonda, çevre temalı atölyeler, tiyatro gösterileri ve uzman söyleşileri gibi etkinlikler yer almıştır. Etkinlik, çevre eğitiminde kültürel ve katılımcı yaklaşımların nasıl bir araya getirilebileceğini göstermesi bakımından kayda değerdir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi'nin stratejik belgelerinde sürdürülebilirlik ve iklim dostu yönetişime önem verdiği, uygulama düzeyinde ise çevresel bilinç artırma, gençlik katılımı ve kırsal adaptasyon gibi konulara odaklandığı gözlemlenmektedir. Bu çabaların kamuya açık verilerle desteklenmesi ve süreklilik kazanması, belediyenin çevresel yönetim kapasitesini daha görünür kılacaktır.

► TRABZON

Trabzon Büyükşehir Belediyesi, 2025-2029 Stratejik Planı'nda kentin imar, altyapı ve şehir kimliğini yenileme süreçlerine odaklanan bir yaklaşım benimsemektedir. "Şehir Kimliğini Yenilemek ve İmar Çalışmaları" başlıklı bölümde, tarihi ve kültürel değerlerle uyumlu mekânsal dönüşüm hedeflenmekte, imar planlarının güncellenmesiyle ulaşım, yeşil alan ve kamu kullanımına ayrılan alanların dengeli biçimde ele alınacağı belirtilmektedir.⁴⁴ Plan, sürdürülebilir şehirleşme ilkeleriyle kentsel dokunun kalitesini artırmayı amaçlamaktadır.

⁴¹ Milliyet, "Şanlıurfa'da Sürdürülebilir Tarım Çalışması Kapsamında Başlatılan Projeler," Milliyet, erişim 25 Ağustos 2025, www.milliyet.com.tr/yerel-haberler/sanliurfa/sanliurfada-surdurulebilir-tarim-calismasi-kap-7401568

⁴² Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi, "2025-2029 Stratejik Plan," erişim 25 Ağustos 2025, www.tekirdag.bel.tr/content/WebSource/file/statejik_plan/stratejik_plan_2025_2029.pdf

⁴³ Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi, "E-Bülten 14," erişim 25 Ağustos 2025, www.tekirdag.bel.tr/content/WebSource/file/haber_bultenleri/e_bulten_14.pdf

⁴⁴ Trabzon Büyükşehir Belediyesi, "2025-2029 Stratejik Plan," erişim 25 Ağustos 2025, webdata.trabzon.bel.tr/PageSilder/2025-2029-StratejikPlanDergi/mobile/index.html

2025 Performans Programı, altyapı ve ulaşım projelerinin stratejik hedeflerle ilişkilendirildiğini ortaya koymaktadır.⁴⁵ Raporda, kentsel dönüşüm, çevre koruma ve mali disiplin ilkelerine vurgu yapılmakta, bütçenin öncelikli olarak altyapı ve ulaşım yatırımlarına yönlendirildiği ifade edilmektedir. Bu çerçevede, şeffaf ve planlı bir yönetim anlayışı temel alınmaktadır.

Belediyenin uluslararası iş birliklerine katılımı da dikkat çekmektedir. Plan ve Bütçe Komisyonu'nun 72 sayılı kararıyla, Avrupa Birliği Konseyi ile ortak yürütülecek bir altyapı projesine ilişkin protokol yetkisi Başkanlık Makamına verilmiştir. Belediyenin AB fonlarından yararlanarak çevre dostu altyapı ve kentsel dayanıklılık alanlarında kapasite geliştirmeyi hedeflediği de görülmektedir.⁴⁶

İmar ve Bayındırlık Komisyonu tarafından değerlendirilen Kemaliye Mahallesi Kentsel Tasarım Projesi, Vakfıkebir ilçesinde yaklaşık 54.000 metrekarelik alanda hayata geçirilmesi planlanan bir peyzaj düzenlemesini kapsamaktadır. Yenilenen proje ile dinlenme, sosyal etkinlik ve yürüyüş alanları sunulması hedeflenmiş; yapılan değişiklikler doğrultusunda teklifin meclise sunulması uygun bulunmuştur.⁴⁷

Altyapı çalışmalarına ilişkin olarak, şehir genelinde asfalt ve beton serimi sürdürülmektedir. Ortahisar, Sürmene, Hayrat, Araklı ve Vakfıkebir ilçelerinde yürütülen bu çalışmaların, ulaşım konforunu ve yol güvenliğini artırmaya yönelik olduğu belirtilmiştir. Ayrıca, Dernekpazarı ilçesinde içme suyu altyapısına yönelik olarak yeni isale ve şebeke hatları tamamlanmış; Arsin ilçesinde ise içme suyu paket arıtma tesisinin açılışı gerçekleştirilmiştir.⁴⁸

Trabzon İçmesuyu ve Kanalizasyon İdaresi (TİSKİ), 2025 yılı itibarıyla altyapı hizmetlerinde kapasite artırımı amacıyla toplam değeri yaklaşık 176 milyon TL olan 19 yeni iş makinesi yatırımı gerçekleştirmiştir.⁴⁹ Bu yatırım kapsamında kazıcı yükleyiciler, ekskavatörler ve vidanjör gibi araçlar belediye filosuna dahil edilmiştir. Yapılan açıklamalarda, Trabzon'un su stresi yaşayan illerden biri olduğu vurgulanmış, söz konusu araç yatırımlarının acil müdahale kapasitesini güçlendirmesinin hedeflendiği belirtilmiştir.⁵⁰

Genel olarak değerlendirildiğinde, Trabzon Büyükşehir Belediyesi'nin imar, altyapı ve çevre başlıklarında sürdürülebilirliğe odaklanan, aynı zamanda uluslararası finansman ve iş birliklerini değerlendiren bir yönetim yaklaşımı benimsediği gözlemlenmektedir. Bununla birlikte, stratejik belgelerin uygulamadaki yansımalarının daha açık izlenebilmesi adına kamuya açık ve düzenli veri paylaşımına yönelik kapasitenin geliştirilmesi önemli bir ihtiyaç olarak öne çıkmaktadır.

⁴⁵ Trabzon Büyükşehir Belediyesi, "2025–2029 Stratejik Plan," erişim 25 Ağustos 2025, kurumsal.trabzon.bel.tr/Upload/BaglantiFotolar/54cf8278-ead1-4472-9edd-5744b3549c94/20250416111816zxRhH.pdf

⁴⁶ Trabzon Büyükşehir Belediyesi, "Toplantı Kararı," erişim 25 Ağustos 2025, kurumsal.trabzon.bel.tr/Upload/ToplantıKarar/20250616024822yMzIq.pdf

⁴⁷ Trabzon Büyükşehir Belediyesi, "Toplantı Kararı, 25 Ağustos 2025," kurumsal.trabzon.bel.tr/Upload/ToplantıKarar/20250716010347rHYZh.pdf

⁴⁸ Trabzon Büyükşehir Belediyesi, "Trabzon'un Ulaşım Altyapısı Hızla Güçleniyor," erişim 25 Ağustos 2025, www.trabzon.bel.tr/Web/Icerik/trabzon-un-ulasim-altyapisi-hizla-gucleniyor

⁴⁹ Instagram, "Trabzon Büyükşehir Belediyesi Paylaşımı," Instagram, erişim 25 Ağustos 2025, www.instagram.com/p/DM2M-c4IkUg

⁵⁰ Taka Gazete, "Trabzon'da Altyapıya Dev Yatırım- TİSKİ 19 Yeni İş Makinesiyle Gücünü Katladı," erişim 25 Ağustos 2025, www.takagazete.com.tr/trabzonda-altyapiya-dev-yatirim-tiski-19-yeni-is-makinesiyle-gucunu-katladi

ÇEŞİTLİLİK VE KAPSAYICILIK

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği, Kadın İstihdamı

Belediyelerin stratejik belgeleri, performans programları, belediye meclisi kararları, kamuya açık duyuruları ve uygulama örnekleri temel alınarak yapılan inceleme, toplumsal cinsiyet eşitliği, kadın istihdamı ve kapsayıcılık alanlarında kurumsallaşma düzeyinin belediyeden belediyeye önemli ölçüde farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır.

İlk olarak, Eskişehir, Bursa, Tekirdağ ve Denizli gibi belediyeler, toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda görece daha yapılandırılmış, çok aktörlü ve katılımcı yaklaşımlar geliştirmiştir. Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nin Kadın Sağlığı Eğitim Programları, ESMEK aracılığıyla yürüttüğü psikososyal destek atölyeleri ve üretici kadınlara yönelik destekleri, yalnızca hizmet sunumuyla sınırlı kalmayıp kadınların sosyal güçlenmesini hedefleyen çok yönlü faaliyetlerle bütünleşmiştir. Bursa Büyükşehir Belediyesi de kadın kooperatiflerini destekleyen "Meydan Kadınların" etkinlikleri ve kadınlara özel mesleki eğitim programlarıyla yerel kalkınma ve toplumsal katılım hedeflerini birleştiren politikalar üretmektedir. Ancak her iki belediyede de 2025 yılına ait meclis veya komisyon kararlarında toplumsal cinsiyet eşitliğine doğrudan referanslara rastlanmamış; değerlendirmeler daha çok uygulama örnekleri ve kurumsal beyanlar üzerinden yapılabilmektedir. Denizli ve Tekirdağ ise Avrupa Yerel Yaşamda Kadın-Erkek Eşitliği Şartı ve Kadın Dostu Kentler III Programı gibi ulusal ve uluslararası girişimlere dâhil olarak stratejik çerçeveyi güçlendirmiştir. Özellikle Tekirdağ, Eşitlik Birimi kurarak Yerel Eşitlik Eylem Planı hazırlıklarına başlamış, kadın danışma merkezleri ve psikososyal destek atölyeleriyle kadınların güçlenmesini hedeflemiştir.

Öte yandan Şanlıurfa, Erzurum, Ordu ve Balıkesir gibi belediyelerde kapsayıcılık başlığı altında kadınların üretime, sosyal yaşama ya da dini-kültürel faaliyetlere katılımını destekleyen uygulamalara rastlanmakla birlikte, bu uygulamaların kurumsal belgelerle desteklenmiş stratejik bir eşitlik politikasına dönüştüğü söylenemez. Şanlıurfa'da özellikle geleneksel sanatlar ve kadın kooperatifleri aracılığıyla yürütülen faaliyetler, ekonomik bağımsızlığı destekleyen yerel girişimler arasında değerlendirilebilirken Erzurum'da kadın kooperatiflerine dair sınırlı örnekler dışında doğrudan toplumsal cinsiyet temalı bir politika görülmemektedir. Ordu ve Balıkesir'de kadınların mesleki eğitime katılımı, üretici pazarlara dâhil olması ya da el emeği ürünlerle gelir elde etmesine imkân sağlayan projeler sürmektedir. Ancak bu uygulamalar, eşitliği kurumsal düzeyde yapılandıran sistematik belgeler veya göstergelerle desteklenmemektedir. Ayrıca ilgili belediye meclisi veya komisyon kararlarında 2025 yılı itibarıyla toplumsal cinsiyet eşitliğine dair herhangi bir düzenlemeye rastlanmamıştır.

Kahramanmaraş örneğinde ise deprem sonrası toparlanma süreci, kapsayıcılık politikalarını daha çok sosyal destek ve istihdam kolaylaştırıcılığı yönünde şekillendirmiştir. Kahramanmaraş'ta kadınlara yönelik finansal ve dijital okuryazarlık eğitimleri, TOBB ve kadın girişimcilerle ortak yürütülen sanayi projeleri ile ekonomik güçlenme eksenli faaliyetler öne çıkarken bu girişimlerin belediyenin stratejik belgeleriyle bağlantısı ve sürdürülebilirliği henüz netleşmiş görünmemektedir. Trabzon'da ise engelli bireylerin annelerine yönelik geliştirilen gelir destekli üretim projeleri, kadınların ev içi bakım emeğini görünür kılmaya yönelik önemli bir adımdır. Ancak hem Trabzon hem de Kahramanmaraş belediyelerinde toplumsal cinsiyet eşitliği temalı meclis veya komisyon kararlarına ulaşılamamış, uygulamaların çoğu sosyal belediyecilik başlığı altında değerlendirilmiştir.

Bu genel tablo, yerel düzeyde toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadınların güçlenmesi politikalarının büyük ölçüde uygulama temelli kaldığını, kurumsal yapıların (eşitlik birimi, veri temelli izleme sistemleri, cinsiyet odaklı bütçeleme) pek çok belediyede ya oluşturulmadığını ya da şeffaf biçimde kamuoyuna açıklanmadığını göstermektedir. Söz konusu eksiklik, hizmetlerin sürekliliği, izlenebilirliği ve hesap verebilirliği açısından zayıf bir altyapıya işaret etmektedir. Özellikle Erzurum, Trabzon, Ordu ve Şanlıurfa gibi belediyelerde kurumsal eşitlik perspektifinin geliştirilmesi ve sembolik temsiliyetin ötesine geçen yapısal politikaların oluşturulması gerekmektedir.

Sonuç olarak, toplumsal cinsiyet eşitliği politikalarının yerel yönetimler nezdinde yalnızca kültürel veya sosyal faaliyetlerle sınırlı kalmaması; stratejik planlama süreçlerine dâhil edilerek izlenebilir, hedef odaklı ve bütüncül programlarla desteklenmesi kritik önem taşımaktadır. Bu raporun devamında, incelenen her bir belediyenin kendi bağlamı içinde yürüttüğü politika ve uygulamalar detaylandırılarak, mevcut kapasite, iyi örnekler ve geliştirilmesi gereken alanlar tematik başlıklar altında analiz edilecektir.

► BALIKESİR

Balıkesir Büyükşehir Belediyesi, 2025 yılı itibarıyla toplumsal kapsayıcılığı güçlendirmeye yönelik sınırlı ancak dikkat çekici bazı uygulamaları hayata geçirmiştir. Bu uygulamalar arasında, özellikle özel gereksinimli bireylere ve kadın üreticilere yönelik yerel destek programları öne çıkmaktadır.

Belediye tarafından Altıeylül ilçesinde kurulan Engelsiz Yaşam Merkezi (Mola Evi), özel gereksinimli bireylerin sosyal, sanatsal ve sportif etkinliklerle gelişimlerini desteklemeyi hedeflemekte; aynı zamanda ailelerine geçici bakım desteği sağlayarak dinlenme imkânı sunmaktadır.⁵¹ Merkezde 7 öğretmen eşliğinde 60 kişiye hizmet verildiği, ücretsiz servis desteği sağlandığı ve katılımcıların gelişimine yönelik programların düzenlendiği belirtilmiştir. Bu uygulama, belediyenin “Engelsiz Şehir Balıkesir” vizyonuna somut katkı sağlayan kapsayıcı bir adım olarak değerlendirilebilir.

Toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın emeğinin görünürlüğünü artırmaya yönelik olarak yürütülen en görünür çalışmalardan biri, Kadınların El Emeği Çarşısı 2025 etkinliğidir.⁵² Balıkesir genelinde düzenlenen bu etkinliklerde kadın üreticilerin el emeği ürünlerini sergileyerek doğrudan satış imkânı bulduğu belirtilmiştir. Ayvalık Tarihi Gümrük Meydanı’nda 15-17 Ağustos 2025 tarihlerinde düzenlenen etkinlik, geniş katılım sağlamış ve kadınların ekonomik hayata doğrudan katılımını destekleyen bir platform işlevi görmüştür. Yerel üretimin teşvikiyle birlikte kadınların görünürlüğünü artıran bu uygulama hem ekonomik destek hem de sosyal dayanışma yönüyle önem taşımaktadır.⁵³

⁵¹ Balıkesir Büyükşehir Belediyesi, “Balıkesir’de Engeller Birlikte Aşılıyor,” erişim 25 Ağustos 2025, balikesir.bel.tr/haberler/balikesirde-engeller-birlikte-asiliyor

⁵² Balıkesir Büyükşehir Belediyesi, “Kadınların El-Emeği Çarşı 2025’te Hayat Buldu,” Balıkesir Büyükşehir Belediyesi, erişim 25 Ağustos 2025, balikesir.bel.tr/haberler/kadinlarin-el-emeqi-carsi-2025te-hayat-buldu

⁵³ Ahmet Akın, X, 25 Ağustos 2025, x.com/ahmetakin/status/1952790871352496219

Ayrıca, 31 Ağustos 2025 tarihinde Erdek'te düzenlenen Kent Konseyi etkinliği kapsamında hem geleneksel yaşam pratikleri hem de erişilebilirlik temalı “Engelsiz Yaşam Alanları” bir araya getirilmiş, engelli bireylerin sosyal yaşama tam katılımına yönelik farkındalık çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Halk oyunları, el sanatları ve yerel değerleri içeren bu atölye çalışmaları, kültürel kapsayıcılık bağlamında kayda değer bir örnek olarak değerlendirilmiştir.

Bununla birlikte, ilgili dönemde Belediye Meclisi veya komisyon kararlarında toplumsal cinsiyet eşitliği, kadın istihdamı ya da engelli haklarına ilişkin somut bir karar, plan veya düzenlemeye rastlanmamıştır. Belediyenin bu alandaki faaliyetleri büyük ölçüde uygulama temelli etkinliklere ve kamuya açık duyurulara dayanmaktadır. Bu nedenle, stratejik ve bütüncül bir toplumsal cinsiyet politikası geliştirilmesi, veriye dayalı izleme mekanizmaları oluşturulması ve karar alma süreçlerinde eşitlik odaklı kurumsal belgelerin görünür kılınması, kapsayıcı yönetim kapasitesinin güçlendirilmesi açısından önem arz etmektedir.

► BURSA

Bursa Büyükşehir Belediyesi, kadınların sosyal ve ekonomik yaşama katılımını desteklemeye yönelik çeşitli faaliyetler yürütmektedir. Kadınların ekonomik görünürliğini artırmak amacıyla “Meydan Kadınların” sloganıyla düzenlenen etkinlikte 33 kadın kooperatifi ve derneği el emeği ürünlerini ve yöresel lezzetlerini tanıtmak imkânı bulmuştur. Bu tür çalışmaların, kadın girişimciliğini destekleyen düzenli ve görünür faaliyetler olarak sürdürüldüğü ifade edilmektedir.⁵⁴

Kadın istihdamını teşvik etmek üzere teknik becerilere odaklanan programlar da dikkat çekmektedir. Gazaltı kaynakçılığı alanında düzenlenen mesleki eğitim programı, kadınların sanayi sektörüne katılımını artırma amacını taşımış ve başarılı olan kursiyerlerin sektörde istihdam edilmesi hedeflenmiştir.⁵⁵ Buna ek olarak, Kadının İnsan Hakları Yeni Çözümler Derneği iş birliğiyle başlatılan Kadının İnsan Hakları Eğitim Programı (KİHEP) ile kadınlara hak temelli bilgi ve farkındalık kazandırılması amaçlanmış, program sonunda katılımcılara sertifika verilmiştir.⁵⁶

Ayrıca kentte kadın üreticilerin el emeği ürünlerini sergileyebileceği pazarlar düzenlenmekte, kadın dayanışmasına ve kültürel etkinliklere yönelik programlar hayata geçirilmektedir. 8 Mart etkinlikleri kapsamında düzenlenen yürüyüşler,⁵⁷ açık mikrofon ve atölye çalışmaları gibi uygulamalar,⁵⁸ kadınların kamusal alandaki varlığını destekleyen örnekler arasındadır.

⁵⁴ Bursa Büyükşehir Belediyesi, “Bursa’da Meydan – Kadınların,” erişim 25 Ağustos 2025, www.bursa.bel.tr/haber/bursa-da-meydan-kadinlarin-35774

⁵⁵ Bursa Büyükşehir Belediyesi, “Bursa’da Eğitim Alan Kadınlar Kaynak Ustası Olarak İstihdam Edilecek,” erişim 25 Ağustos 2025, www.bursa.bel.tr/haber/bursada-egitim-alan-kadinlar-kaynak-ustasi-olarak-istihdam-edilecek-35704

⁵⁶ Bursa Büyükşehir Belediyesi, “Büyükşehir’den Kadının İnsan Hakları Eğitim Programı,” erişim 25 Ağustos 2025, www.bursa.bel.tr/haber/buyuksehir-den-kadinin-insan-haklari-egitim-programi-35534

⁵⁷ Bursa Büyükşehir Belediyesi, “Kadınlar Düşledikleri Dünyayı Birlikte Kurmak İçin Yürüdü,” erişim 25 Ağustos 2025, www.bursa.bel.tr/haber/kadinlar-dusledikleri-dunyayi-birlikte-kurmak-icin-yurudu-35301

⁵⁸ Bursa Büyükşehir Belediyesi, “Başkan Bozbey: ‘Kadınlar Güçlendikçe Hayat Güzelleşir,’” erişim 25 Ağustos 2025, www.bursa.bel.tr/haber/baskan-bozbey-kadinlar-guclendikce-hayat-guzellesir-35302

Tüm bu etkinliklerin, kadınların kişisel gelişimine, dayanışma kültürünün yaygınlaşmasına ve toplumsal farkındalığın artmasına katkı sunduğu gözlemlenmektedir. Ancak, ilgili dönemde Belediye Meclisi veya komisyon kararlarında toplumsal cinsiyet eşitliği veya kadın istihdamı konularına ilişkin özel bir hükme rastlanmamıştır. Değerlendirme büyük ölçüde kamuya açık etkinlik duyuruları ve uygulama temelli bilgiler üzerinden yapılmıştır.

► DENİZLİ

Denizli Büyükşehir Belediyesi, kadınların sosyal hayata aktif katılımı ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin yerel düzeyde güçlendirilmesi amacıyla çeşitli politika belgeleri ve uygulamalar geliştirmiştir. 2025-2029 Stratejik Planı, kadınların sosyal, kültürel, sportif ve eğitimsel gelişimlerinin desteklenmesini hedeflemekte; toplumsal yaşama eşit katılımın artırılmasını temel bir öncelik olarak ele almaktadır.⁵⁹ Bu hedefler, 2025 Yılı Performans Programı'nda da tekrar edilmekte ve öngörülen faaliyetler için kaynak ihtiyaçları tanımlanmaktadır. Ancak bu belgelerde yer alan hedeflerin uygulamaya dönüşme biçimi, şimdilik sınırlı düzeyde görünür durumdadır.

Öte yandan, bir önceki belediye yönetimi döneminde hazırlanmış olmakla birlikte 2023-2026 Yerel Eşitlik Eylem Planı, hâlen geçerliliğini koruduğu için değerlendirmeye alınmıştır.⁶⁰ Bu belge, Denizli'de kadınların eğitim, istihdam, sağlık, şiddet ve ayrımcılıkla mücadele gibi başlıklardaki durumunu analiz etmekte ve bu alanlara yönelik gelişme hedefleri ortaya koymaktadır. Eylem planı kapsamında belirlenen hedeflerin güncel uygulanma durumu hakkında ise kamuya açık izleme verilerine ulaşamamıştır.

15 Mayıs 2025 tarihli 373 sayılı Belediye Meclisi Kararı ile Denizli'nin, Kadın Dostu Kentler III Programı kapsamında pilot belediye olarak katılımı onaylanmıştır. Bu süreçte ulusal ve uluslararası kurumlarla iş birliği yapılması ve ilgili protokolün imzalanması için belediye başkanına yetki verilmiştir. Bu karar, kurumsal düzeyde toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin daha sistematik adımların atılabileceğine işaret etmektedir.⁶¹

Uygulama düzeyinde ise, "Üreten Kadınların E-Ticaret Yolculuğu" projesi kapsamında eğitim programları yürütülmüş, kadınların dijital pazarlama ve e-ticaret becerilerinin gelişimi desteklenmiştir.⁶² Aynı zamanda El Emeği Pazarı uygulaması aracılığıyla kadın üreticilerin ürünlerini satabileceği bir platform oluşturulmuştur. Bu girişimler, kadın emeğinin görünürlüğünü artırmak ve yerel ekonomiye katılımını desteklemek bakımından dikkat çekicidir.

Belediye, kadınların sosyal katılımını güçlendirmeye yönelik olarak spor ve kültürel etkinlikler de düzenlemektedir. "Yüzme Bilmeyen Kalmasın" ve "Zeybek Oynamayı Bilmeyen Kadın Kalmasın" başlıklı projeler, kadınlara yönelik ücretsiz sosyal katılım olanakları sun-

⁵⁹ Denizli Büyükşehir Belediyesi, "2025–2029 Stratejik Plan," erişim 25 Ağustos 2025, www2.denizli.bel.tr/userfiles/file/stratejik_plan_2025-2029.pdf

⁶⁰ Denizli Büyükşehir Belediyesi, "Yerel Eşitlik Eylem Planı," erişim 25 Ağustos 2025, www2.denizli.bel.tr/userfiles/file/Denizli%20B%C3%BCy%C3%BCk%C5%9Fehir%20Belediyesi%20Yerel%20E%C5%9Fitlik%20Eylem%20Plan%C4%B1.pdf

⁶¹ Denizli Büyükşehir Belediyesi, "Meclis Kararları," erişim 25 Ağustos 2025, www.denizli.bel.tr/Default.aspx?k=meclis-kararlari

⁶² Denizli Büyükşehir Belediyesi, "Gösteri ve Etkinlikler," erişim 25 Ağustos 2025, www.denizli.bel.tr/Default.aspx?k=gosteri-ve-etkinlikler&id=24076

mayı amaçlamakta ve muhtarlarla iş birliği içerisinde mahalle ölçeğinde yaygınlaştırılmaktadır.⁶³

Ancak, 2025 yılı içerisinde belediye meclisi veya komisyon kararlarında kadın istihdamı ya da toplumsal cinsiyet eşitliğine dair doğrudan uygulamaya yönelik yeni bir karar veya düzenlemeye rastlanmamıştır. Belediyenin mevcut çabaları, büyük ölçüde önceki yıllardan süregelen politika belgeleri ve sosyal projeler etrafında şekillenmektedir.

Denizli Büyükşehir Belediyesi, stratejik belge altyapısına ve çeşitli sosyal projelere sahip olmakla birlikte, bu alanlardaki faaliyetlerini uygulama çıktıları ve kamuya açık izleme verileriyle daha güçlü bir şekilde desteklemesi halinde, kapsayıcılık ve eşitlik hedeflerine yönelik kurumsal kapasitesini daha görünür ve ölçülebilir bir şekilde artırmaktadır.

► ESKİŞEHİR

Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, toplumsal cinsiyet eşitliği, kadın sağlığı, ekonomik güçlenme ve sosyal katılım başlıklarında çok sayıda faaliyet yürütmektedir. ESMEK kursları ile 2001'den bu yana 254 branşta 300 binden fazla kişiye eğitim verilmiş, kurslar bireysel gelişimi desteklemenin yanı sıra toplumsal dayanışmayı güçlendiren bir alan olarak tanımlanmıştır. Bu çerçevede düzenlenen “Kendi Işığında Parla” ve “Mutluluk Atölyesi” gibi programlarda kadınların öz farkındalık, psikolojik dayanıklılık ve yaşam doyumu gibi alanlarda desteklenmesi hedeflenmiş; katılımcılara sertifika verilmiştir.⁶⁴ Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi iş birliğinde TAP Vakfı ile yürütülen seminerlerde beslenme, doğum kontrolü, üreme sağlığı gibi konularda farkındalık çalışmaları yapılmış; bu programlara hem belediye çalışanları hem ceza infaz kurumundaki kadın hükümlüler dahil edilmiştir.⁶⁵ “Kadın Sağlığı Eğitim Programı” 180 kadın hükümlüye ulaşmış, bu kapsayıcılık dikkat çekmiştir.⁶⁶

Belediyenin desteklediği Üretici Kadınlar Platformu ise kadın emeğinin görünür hale gelmesini sağlarken, Başkan Ayşe Ünlüce'nin platform üyeleriyle doğrudan temas kurması politik kararlılığa işaret etmektedir.⁶⁷ 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nde düzenlenen tenis turnuvası ile spor alanında katılım teşvik edilmiş, çevresel farkındalık kapsamında da kadınlara özel su tasarrufu eğitimleri düzenlenmiştir. Ayrıca çocuklar ve kadınlara yönelik yapılan Düşler Atölyesi, “Bebek Kütüphanesi” programı gibi çalışmalarla hem bakım emeği gözetilmiş hem de farklı yaş gruplarına hitap eden sosyal programlar oluşturulmuştur.⁶⁸ Belediyenin bu çok yönlü yaklaşımı, toplumsal cinsiyet eşitliğini hem hiz-

⁶³ Denizli Büyükşehir Belediyesi, “Haber Detayı,” erişim 25 Ağustos 2025, www.denizli.bel.tr/Default.aspx?k=haber-detay&id=24159

⁶⁴ Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, Kadınlara Sertifikaları Verildi, erişim 25 Ağustos 2025, www.eskisehir.bel.tr/icerik-detay.php?icerik_id=10980&cat_icerik=1&menu_id=24

⁶⁵ Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, Büyükşehirde Kadın Sağlığına Yönelik Eğitimler Tüm Hızıyla Sürüyor, erişim 25 Ağustos 2025, www.eskisehir.bel.tr/icerik-detay.php?icerik_id=11220

⁶⁶ Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, Kadınlara Sertifikaları Verildi, erişim 25 Ağustos 2025, www.eskisehir.bel.tr/icerik-detay.php?icerik_id=10980&cat_icerik=1&menu_id=24

⁶⁷ Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, “Kadınlar Ürettikçe Biz Destekleyeceğiz”, erişim 25 Ağustos 2025, www.eskisehir.bel.tr/icerik-detay.php?icerik_id=10783

⁶⁸ Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, Büyükşehirden Çocuklar İçin Renkli Ve Eğitici Atölyeler, erişim 25 Ağustos 2025, www.eskisehir.bel.tr/icerik-detay.php?icerik_id=11572

met sunumuna hem de karar alma süreçlerine entegre etme yönündeki kurumsal kapasitesini ortaya koymaktadır. Ancak tüm bu uygulamaların ne ölçüde stratejik belgelerle ilişkilendirildiği ve hangi göstergelerle izlendiğine dair kamuya açık sistematik veriler sınırlı görünmektedir.

► ERZURUM

Erzurum Büyükşehir Belediyesi'nin toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadınların ekonomik katılımı konularında kamuya açık faaliyetleri sınırlı görünmektedir. Belediye, Mart ve Mayıs 2025 döneminde, kadın emeğini desteklemeye yönelik belirli etkinliklerle gündeme gelmiştir.⁶⁹ Bu kapsamda, "Kadın Gücüyle Üreten Kooperatifler" başlığıyla düzenlenen etkinlikte şehir genelinden 10 kadın kooperatifi bir araya gelmiş, kadın girişimcilerin el emeği ürünleri kamuoyuyla paylaşılmıştır. Ahşap işleri, örgü ürünleri, ehram kumaşından tasarlanmış giysiler ve çeşitli yöresel gıda ürünlerinin yer aldığı bu etkinlik, kadınların hem ekonomik hem sosyal alanda görünürliğini artırmayı ve kooperatifçilik yoluyla dayanışmayı güçlendirmeyi amaçlamıştır.⁷⁰

Etkinlik, Erzurum Büyükşehir Belediyesi ile Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü iş birliğinde gerçekleştirilmiş olup, kadın kooperatiflerinin kamusal alanda desteklenmesi açısından sembolik bir adım niteliğindedir. Ancak bu tür çalışmaların sürekliliği, kurumsal politikalara entegrasyonu ve yerel stratejik belgelerle ilişkilendirilmesine dair veri bulunmamaktadır.

Belediyenin eşitlik odaklı kurumsal yapısı, toplumsal cinsiyet komisyonları ya da eşitlik eylem planı gibi mekanizmalar bakımından görünür bir yapı sunmaması, bu alandaki uygulamaların daha çok münferit etkinliklerle sınırlı kaldığını düşündürmektedir. Kadınların karar alma süreçlerine katılımı, istihdama erişimi ve sosyal hizmetlerden faydalanma düzeyini artırmak amacıyla daha sistematik ve ölçülebilir adımların atılması, Erzurum özelinde toplumsal cinsiyet eşitliğinin kurumsallaşması açısından önem taşımaktadır.

► KAHRAMANMARAŞ

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi, 2025 yılı itibarıyla toplumsal kapsayıcılık ve kadınların ekonomik hayata katılımı konularında çeşitli girişimlerde bulunmuştur. Özellikle deprem sonrası toparlanma sürecinde, kadınların güçlenmesini ve üretkenliğini teşvik eden uygulamalar dikkat çekmektedir.

Belediyenin Kahramanmaraş Ticaret ve Sanayi Odası (KMTSO) ve TOBB Kadın Girişimciler Kurulu iş birliğiyle düzenlediği 2. Kadın Emeği Alışveriş Festivali, 15-16 Şubat 2025 tarihlerinde gerçekleştirilmiştir.⁷¹ Kahramanmaraş ve Hatay'dan kadın girişimcilerin el emeği ürünlerini sergilediği bu etkinlik, özellikle afetten etkilenen bölgelerde kadınların

⁶⁹ Erzurum Büyükşehir Belediyesi, "Meclis Karar Özetleri," erişim 25 Ağustos 2025, www.erkurum.bel.tr/meclis-karar-ozetleri.

⁷⁰ ErzurumMedya, "Erzurum'da Kadınlar Üretiyor, Kooperatifler Güçleniyor," erişim 25 Ağustos 2025, erkurummedya.com/erkurumda-kadinlar-uretiyor-kooperatifler-gucleniyor-6052.

⁷¹ Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi, "Kadın Girişimcilerin El-Emeği Ziyaretçileriyle Buluştu," erişim 25 Ağustos 2025, kahramanmaras.bel.tr/haber/2025/02/15/kadin-girisimcilerin-el-emeqi-ziyaretcileriyle-bulustu

üretim sürecine yeniden dâhil olmalarını destekleyen bir platform olarak önem taşımaktadır.

Belediye, “Kadınlara Yönelik Dijital ve Finansal Okuryazarlık Eğitimi” gibi programlarla da kadınların dijital araçları kullanma ve mali yönetim becerilerini geliştirmelerine katkı sağlamayı hedeflemektedir. 30 Temmuz 2025 tarihinde Turuncu Ofis’te düzenlenen eğitim, bireysel yetkinliklerin artırılmasına yönelik destekleyici bir adım olarak öne çıkmıştır. Bunun yanında, KMTSO ve TOBB Kadın Girişimciler Kurulu tarafından yürütülen “Sanayide Kadın Eli Projesi,”⁷² teknik eğitim, mentorluk, üretim alanı ve finansal okuryazarlık başlıkları altında kadınların sanayi sektöründe görünürlüğünü artırmayı amaçlamaktadır.⁷³

Stratejik düzeyde ise 2025-2029 Stratejik Planı’nın A5 numaralı hedefi, “Kapsayıcı Sosyal Belediyecilik Hizmetlerini Yaygınlaştırmak” olarak tanımlanmış; bu kapsamda dezavantajlı grupların hak temelli katılımının artırılması ve toplumsal eşitlikle ilgili tedbirlerin geliştirilmesi öngörülmüştür. Ancak bu hedefin uygulama düzeyine ilişkin belediye meclisi ya da komisyon kararlarında doğrudan atıf yapılan düzenlemelere rastlanmamıştır.

Ayrıca belediye, toplumsal eşitlik ve kapsayıcılık ilkeleri doğrultusunda farklı sosyal gruplara yönelik destekleyici uygulamalar yürütmektedir. Bunlar arasında, ihtiyaç sahibi öğrencilere sağlanan eğitim bursları ve 1. ve 5. sınıf öğrencilerine yönelik kırtasiye desteği gibi programlar yer almaktadır. Bu uygulamalar, sosyal desteklerin yalnızca kadın temelli değil, genel eşitsizlikleri azaltmaya yönelik daha geniş bir perspektifte ele alındığını göstermektedir.⁷⁴

Bununla birlikte, ilgili dönemde Belediye Meclisi veya komisyon kararlarında toplumsal cinsiyet eşitliği ya da kadın istihdamına yönelik doğrudan bir karar, düzenleme veya politika belgesi kaydına rastlanmamıştır. Belediyenin bu alandaki faaliyetleri, büyük ölçüde proje bazlı ve iş birliklerine dayalı uygulamalar çerçevesinde yürütülmüştür. Bu durum, kurumsal bir toplumsal cinsiyet perspektifinin stratejik plan hedeflerinde yer almakla birlikte, uygulamada henüz sistematik bir politika bütünlüğüne ulaşmadığını göstermektedir.

► ORDU

Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2025-2029 Stratejik Planı’nda toplumsal cinsiyet eşitliğini temel hedeflerden biri olarak tanımlamıştır. Bu çerçevede kadınların sosyal, ekonomik ve kültürel alanlarda daha etkin bir şekilde yer almasını desteklemeye yönelik hedefler belirlenmiş, bu hedeflerin yerel politikalara entegrasyonu amaçlanmıştır.⁷⁵

2025 Yılı Performans Programı ise, kadınların istihdama katılımı ve sosyal yaşamdaki görünürlüğünü artırmaya yönelik bazı faaliyetlere yer vermektedir. Programda, kadınların kadın kooperatifleri ve el emeği çarşıları gibi ekonomik yapılardan faydalanmalarının destekle-

⁷² Maraş Manşet, “Sanayide Kadın Eli Projesi İçin İlk İmzalar Atıldı,” erişim 25 Ağustos 2025, www.marasmanset.com/sanayide-kadin-eli-projesi-icin-ilk-imzalar-atildi.

⁷³ Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi, erişim 25 Ağustos 2025, www.instagram.com/p/DMh8esrCIAA

⁷⁴ X erişim 25 Ağustos 2025, x.com/buyuksehirkm/status/1962502325404062119.

⁷⁵ Ordu Büyükşehir Belediyesi, “2025–2029 Stratejik Plan,” erişim 25 Ağustos 2025, www.ordu.bel.tr/upload/files/stratejik-planlar/stratejik-planlar_8375.pdf.

neceği belirtilmiş, bu çerçevedeki katılım düzeyinin izlenmesine yönelik bazı göstergelere yer verilmiştir. Ancak, bu faaliyetlerin içerik, kapsam ve sürekliliği hakkında kamuya açık detaylı uygulama verileri sınırlı kalmaktadır.⁷⁶

Ordu Büyükşehir Belediyesi'nin, "Kadın Dostu Kentler III Programı"na pilot belediye olarak katılması 2025 yılı itibarıyla kurumsal eşitlik politikalarının gelişimine zemin hazırlayan önemli bir adım olarak kayda geçmiştir.⁷⁷ Bu program çerçevesinde kadınların yerel hizmetlere eşit erişiminin artırılması ve karar alma süreçlerine katılımının güçlendirilmesi hedeflenmektedir. Ancak, bu sürece ilişkin yol haritası, eylem planı veya ölçülebilir ilerleme çıktıları henüz kamuoyuyla paylaşılmış değildir.

Kadınların mesleki becerilerini artırmaya yönelik olarak Ordu Büyükşehir Belediyesi Meslek ve Sanat Eğitimi Kursları (ORMEK) bünyesinde 2024-2025 eğitim yılında 6.477 kursiyere 327 farklı grupta eğitim verilmiştir. Aşçılikten dikiş nakışa, rölyeften geleneksel el sanatlarına kadar geniş bir yelpazede düzenlenen kurslar, kadınların hem sosyal hem de ekonomik hayata katılımını destekleyen önemli bir araç olarak değerlendirilmektedir.⁷⁸

9 Nisan 2025 tarihli belediye açıklamasında 19 adet kadın kooperatifinin kurulduğu bilgisi paylaşılmıştır. Bu gelişme, kooperatifçilik yoluyla kadınların yerel üretim ve pazarlama süreçlerine daha güçlü biçimde dâhil olmasının hedeflendiğini göstermektedir. Ancak, kooperatiflerin etkinliği, sürekliliği, kurumsal destek yapısı veya etki değerlendirmesine ilişkin bilgiye ulaşmak mümkün olmamıştır.⁷⁹

Sonuç olarak, Ordu Büyükşehir Belediyesi'nin toplumsal cinsiyet eşitliği alanında bazı politika belgeleri ve uygulama örnekleri sunduğu görülmekle birlikte, 2025 yılı itibarıyla belediye meclisi veya komisyon kararlarında bu konuya doğrudan atıf yapılan belirgin bir karar veya düzenlemeye rastlanmamıştır. Değerlendirme, ağırlıklı olarak stratejik planlamaya, performans programındaki genel hedeflere ve kamuya açık basın duyurularına dayanmaktadır. Belediyenin bu alandaki politikalarının daha görünür ve izlenebilir hale gelmesi için veri temelli uygulama raporlarının kamuoyuyla paylaşılması önemli bir ihtiyaç olarak öne çıkmaktadır.

► ŞANLIURFA

Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi'nin toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın istihdamına yönelik çalışmaları, ağırlıklı olarak mesleki eğitim ve sosyal içerme ekseninde şekillenmektedir. Kadınların ekonomik ve kültürel hayata katılımını desteklemek amacıyla yürütülen girişimler arasında, 11 Nisan Kadın Kültür ve Eğitim Merkezi bünyesinde gerçekleştirilen geleneksel sanat kursları öne çıkmaktadır. Deri işlemeciliği, çini, tezhip ve telkâri gibi el sanatlarına

⁷⁶ Ordu Büyükşehir Belediyesi, "2025 Mali Yılı Performans Programı," erişim 25 Ağustos 2025, <https://ordu.bel.tr/yayinlar/performans-programlari#2025-mali-yili-performans-programi>.

⁷⁷ Ordu Büyükşehir Belediyesi, "Temmuz 2025 Meclis Kararları," erişim 25 Ağustos 2025, https://www.ordu.bel.tr/upload/files/temmuz-meclis-2025/temmuz-meclis-2025_7379.pdf

⁷⁸ Ordu Büyükşehir Belediyesi, "ORMEK — Meslek ve Sanat Eğitiminde Öncü," erişim 25 Ağustos 2025, <https://ordu.bel.tr/haber/ormek-meslek-ve-sanat-egitiminde-öncü>

⁷⁹ Ordu Büyükşehir Belediyesi, "Büyükşehir ile Kadınlar Hem Üretiyor Hem Kazanıyor," erişim 25 Ağustos 2025, <https://ordu.bel.tr/haber/buyuksehir-ile-kadınlar-hem-uretiyor-hem-kazaniyor>.

odaklanan bu programlarda usta-çırak temelli bir eğitim modeli benimsenmekte, el emeği ürünlerin Kadın Kooperatifi aracılığıyla satışa sunulmasıyla gelir yaratılması hedeflenmektedir. Bu tür faaliyetler, özellikle dezavantajlı mahallelerde yaşayan kadınların istihdama katılımını kolaylaştıran araçlar olarak değerlendirilmektedir.⁸⁰

Buna ek olarak, sanat ve meslek odaklı eğitimlerin ücretsiz biçimde sunulması, kadınların hem yaratıcı ifade biçimlerini geliştirmesine hem de kendi üretim atölyelerini kurarak ekonomik bağımsızlık kazanmalarına zemin hazırlamaktadır. Belediyenin bu alandaki vizyonu, “sanatla güçlenme” yaklaşımıyla tanımlanmakta ve kadınların becerilerini mesleğe dönüştürebilmelerine olanak tanımaktadır.⁸¹

Öte yandan, engelli kadınlara yönelik düzenlenen Braille alfabesiyle Kur’an-ı Kerim kursları da dikkat çeken bir sosyal içerme uygulamasıdır. Şanlıurfa’daki tek Braille eğitim merkezi olma özelliğine sahip bu merkezde, yıl boyunca sürdürülen eğitimler sayesinde görme engelli kadınların dini ve sosyal hayata katılımları teşvik edilmektedir.⁸²

Ancak, belediyenin toplumsal cinsiyet eşitliği bağlamında kurumsal bir eşitlik eylem planı, sistematik izleme mekanizmaları ya da stratejik belgelerde görünür bir cinsiyet perspektifi sunup sunmadığına dair kamuya açık veri sınırlıdır. Bu durum, mevcut çalışmaların sürdürülebilirlik ve etki analizi bakımından daha yapılandırılmış bir çerçeveye oturtulması ihtiyacını ortaya koymaktadır.

► TEKİRDAĞ

Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadınların güçlenmesi alanında sosyal hizmet, danışmanlık ve kültürel katılım temelli çeşitli faaliyetler yürütmektedir. Belediye, kadınların duygusal, sosyal ve hak temelli farkındalıklarını artırmayı hedefleyen atölye programlarıyla çok boyutlu bir destek sağlamaktadır.

Süleymanpaşa ve Çerkezköy Kadın Danışma Merkezleri bünyesinde düzenlenen “Kadınlarla Birlikte Güçleniyoruz” ve “Kadın Çalışmaları Atölyesi” gibi uygulamalarla iletişim, toplumsal cinsiyet rolleri, kadın hakları, stres yönetimi, çocuk gelişimi ve şiddetsiz iletişim gibi konular işlenmiş; kadınların deneyim paylaşımı, dayanışma ve bilinçlenme süreçleri uzman psikologlar ve sosyal hizmet uzmanları eşliğinde desteklenmiştir.⁸³ Bu tür çalışmalar, kadınların gündelik yaşamlarındaki güçlüklerle baş etme becerilerini artırmayı ve sosyal hayata daha güçlü katılımını hedeflemektedir.

Bunun yanında, “İz Bırakan Kadınlar Dışavurumcu Sanat Atölyesi” gibi yaratıcı tekniklere dayalı uygulamalarla kadınların duygusal iyilik hâlleri desteklenmiş, kolaj, boyama ve simgesel anlatım gibi yöntemlerle bireysel ifade alanları yaratılmıştır. Sessiz üretim, farkındalık

⁸⁰ Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi, “Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi Kadın Girişimcileri Destekliyor,” erişim 25 Ağustos 2025, www.sanliurfa.bel.tr/icerik/19249/21/sanliurfa-buyuksehir-belediyesi-kadin-girisimcileri-destekliyor

⁸¹ Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi, erişim 25 Ağustos 2025, x.com/sanliurfabld/status/1956643997646000290

⁸² Anadolu Ajansı, “Şanlıurfalı Görme Engelli Kadınlar ‘Mukabele’ Geleneğini Braille Alfabesiyle Sürdürüyor,” erişim 25 Ağustos 2025, www.aa.com.tr/tr/insana-dair/sanliurfali-gorme-engelli-kadınlar-mukabele-gelenegini-braille-alfabesiyle-surduruyor/3504348

⁸³ Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi, “E-Bülten 14,” erişim 25 Ağustos 2025, www.tekirdag.bel.tr/content/WebSource/file/haber_bultenleri/e_bulten_14.pdf

çalışmaları ve paylaşım çemberleri gibi yapılarla, kadınların güvenli bir ortamda kendi hikâyelerini anlatmaları ve birbirlerinden ilham almaları sağlanmıştır.⁸⁴

Belediye ayrıca Avrupa Yerel Yaşamda Kadın-Erkek Eşitliği Şartı'nı esas alarak bir Yerel Eşitlik Eylem Planı hazırlık süreci başlatmıştır. Bu süreçte farklı belediye birimleri, kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşlarıyla birlikte çalışmakta, kadınların ve dezavantajlı grupların belediye hizmetlerine eşit erişimi öncelik olarak belirlenmektedir. Bu kapsamda Tekirdağ, Kadın Dostu Kentler III Programı'na pilot belediye olarak dahil olmuş ve kurumsal yapısı içinde bir Eşitlik Birimi oluşturmuştur. Sürecin ilk paydaş toplantısı UCİM ile yapılmış, çocuklara ve kadınlara yönelik sosyal hizmetlerin geliştirilmesi hedeflenmiştir.⁸⁵

Ancak, ilgili dönemde Belediye Meclisi veya komisyon kararlarında, toplumsal cinsiyet eşitliği veya kadın istihdamına yönelik herhangi bir karar veya düzenlemeye rastlanmamıştır; bu nedenle değerlendirme büyük ölçüde uygulama temelli faaliyetler ve kamuya açık etkinlik duyuruları üzerinden yapılmıştır.

► TRABZON

Trabzon Büyükşehir Belediyesi, toplumsal kapsayıcılık ve engelli bireylerin sosyal hayata katılımı alanlarında sınırlı sayıda da olsa uygulamaya dayalı bazı adımlar atmaktadır. 13 Ocak 2025 tarihli Belediye Meclis toplantısında, *Engelsiz Taksi Çalışmaları* başlıklı gündem maddesi kabul edilmiştir. Bu kapsamda, engelli bireylere yönelik ulaşım hizmetinin hukuki ve kurumsal çerçevesinin güçlendirilmesi, uygulamanın kapsamının genişletilmesi ve idari eksikliklerin giderilmesi hedeflenmiştir. Karar Meclis tarafından onaylanmış olsa da konuya ilişkin herhangi bir komisyon raporu yayımlanmamıştır.

Bunun yanı sıra belediye, Trabzon Valiliği ve Lösemi ve Engelli Gönüllüleri Derneği iş birliğiyle “Engelsiz Annelerimiz İstihdamla Buluşuyor” adlı bir sosyal proje başlatmıştır. Proje, özel gereksinimli bireylerin bakım yükünü üstlenen annelere yönelik üretim temelli bir gelir modeli sunmayı amaçlamakta,⁸⁶ Halk Eğitim Merkezi ve Ayasofya El Sanatları Merkezi iş birliğiyle yürütülmektedir. Katılımcı annelere ürettikleri ürünler için belediye tarafından satın alma garantisi verilmesi planlanmaktadır. Bu uygulama, sosyal güvenlik kapsamı dışında kalan kadınların ekonomik hayata katılımını teşvik eden bir destek mekanizması olarak dikkat çekmektedir.

Belediyenin sosyal medya duyurularında, “Engelsiz Şehir Trabzon” başlığı altında engelli bireylerin spor ve sosyal aktivitelere erişimini kolaylaştırmak üzere yürütülen çalışmalar paylaşılmış; yüzme gibi fiziksel aktivitelere erişimin artırılması hedeflenmiştir.⁸⁷ Ancak bu çalışmaların sürekliliği, kapsamı ve erişilen kişi sayısı gibi ölçülebilir veriler kamuya açık kaynaklarda sınırlı düzeydedir.

⁸⁴ Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi, “E-Bülten 15,” erişim 25 Ağustos 2025, www.tekirdag.bel.tr/content/WebSource/file/haber_bultenleri/e_bulten_15.pdf

⁸⁵ Tekirdağ Yeni Haber, “Yerel Eşitlik Eylem Planı Çalıştayı Gerçekleştirildi,” erişim 25 Ağustos 2025, tekirdagyenihaber.com/2025/06/25/yerel-esitlik-eylem-plani-calistayi-gerceklestirildi

⁸⁶ Trabzon Büyükşehir Belediyesi, “Başkan Genç: Özel Annelere Katkı Sağlamak En Büyük Projedir,” erişim 25 Ağustos 2025, www.trabzon.bel.tr/Web/Icerik/baskan-genc-ozel-annelere-katki-saglamak-en-buyuk-projedir

⁸⁷ X (Twitter), “@ahmetmgenc Gönderisi,” X, erişim 25 Ağustos 2025, x.com/ahmetmgenc/status/1957827328442077300.

Öte yandan, 2025 yılı içinde Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü öncülüğünde düzenlenen “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele” bölgesel istişare toplantısı Trabzon’da gerçekleştirilmiştir. 12 Karadeniz ilinin temsilcilerinin yer aldığı toplantıda mevzuat, hizmet sunumu ve kapasite artırımı gibi başlıklar değerlendirilmiş; ancak bu toplantının belediye tarafından doğrudan yürütülen bir faaliyete dönüştüğüne dair bir bulguya ulaşılamamıştır.⁸⁸

Ancak, ilgili dönemde Belediye Meclisi veya komisyon kararlarında, toplumsal cinsiyet eşitliği ya da kadın istihdamına yönelik herhangi bir karar veya düzenlemeye rastlanmamıştır. Değerlendirme, büyük ölçüde kamuya açık sosyal duyurular ve uygulamaya dayalı projeler üzerinden yürütülmüştür. Belediyenin bu alandaki kapasitesini artırmak ve kurumsal bir eşitlik vizyonu geliştirmek adına daha sistematik politika belgelerine ve karar mekanizmalarına ihtiyaç duyulduğu görülmektedir.

⁸⁸ Taka Gazete, “Kadına Şiddete Karşı Ulusal Eylem Planı, Trabzon’dan Katkı Sunulacak,” erişim 25 Ağustos 2025, www.takagazete.com.tr/kadina-siddete-karsi-ulusal-eylem-planı-trabzondan-katki-sunulacak

ŞEFFAFLIK VE HESAP VERİLEBİLİRLİK

Bütçe Raporları, Şeffaf Karar Alma Mekanizmaları

Türkiye’deki büyükşehir belediyelerinin şeffaflık ve hesap verebilirlik alanındaki uygulamaları, yönetim yapılarının olgunluğu, veri açıklığı, bütçe şeffaflığı ve karar alma süreçlerinin erişilebilirliği gibi ölçütler temelinde değerlendirildiğinde, belediyeler arasında önemli düzeyde kurumsal kapasite farkları gözlemlenmektedir. Bu analizde izlenen 10 büyükşehir belediyesi hem taahhüt düzeyinde hem de uygulamada farklı düzlemlerde konumlanmakta; kimi belediyeler temel şeffaflık araçlarını kurumsallaştırırken, kimilerinde bu uygulamalar hâlâ oldukça sınırlı kalmaktadır.

Balıkesir, Bursa ve Trabzon gibi belediyeler, stratejik planlarında şeffaflık, katılımcılık ve hesap verebilirlik ilkelerine açıkça yer vermekte, buna ek olarak belediye meclis kararlarının kamuya açık biçimde yayımlandığı, bütçe belgelerinin erişilebilir kılındığı ve zaman zaman kamuya dönük dijital açıklamalar yapıldığı örnekler sunmaktadır. Örneğin Balıkesir, dijitalleşme ve ihale süreçlerinde açıklık sağlayarak tasarruf verilerini kamuoyuyla paylaşmakta; meclis kararları ve toplantı tutanakları da erişime açık biçimde yayımlanmaktadır. Bursa ise, stratejik plan sürecinde yurttaş görüşlerini almak için 17 ilçede düzenlediği toplantılarla, yerel planlama süreçlerine katılım mekanizmaları oluşturmaya çalışmakta, ayrıca sokak düzenlemeleri ve kamusal mekân projelerinde akademik iş birliklerine dayanan katılımcı modeller geliştirmektedir. Trabzon özelinde ise “Yeniden Trabzon Platformu”, e-demokrasi araçları ve meclis toplantılarının canlı yayınlanması gibi uygulamalar dikkat çekmekte; stratejik belgelerde yönetişimi geliştirme hedefi öne çıkmaktadır.

Buna karşılık, Denizli, Eskişehir ve Tekirdağ gibi belediyelerde şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkeleri stratejik belgelerde güçlü biçimde yer almakla birlikte, bu taahhütlerin uygulamadaki karşılığı daha sınırlı görünmektedir. Denizli, bütçe belgelerini ve kurumsal mali durum raporlarını yayımlamaktadır. Ancak meclis kararlarının görünürlüğü, komisyon raporlarının erişimi veya yurttaş katılımı mekanizmaları konusunda yeterince bütüncül bir yapı oluşturulmuş görünmemektedir. Eskişehir, katılımcı bütçe uygulamasıyla 10 binden fazla yurttaşın oy kullandığı bir süreç örneği sunmakla birlikte, bu uygulama dışında sistematik veri açıklığı veya performans izleme çerçevesine dair başka bir açık veri kaynağına rastlanmamıştır. Tekirdağ da benzer şekilde şeffaflık ilkesine stratejik düzeyde vurgu yapan ancak uygulamaya dair örneklerin görünürlüğünün sınırlı olduğu belediyeler arasında yer almaktadır.

Erzurum, Kahramanmaraş ve Ordu gibi belediyelerde ise şeffaflık ve hesap verebilirlik temaları, daha çok bütçe kararlarının teknik belgelerde yer almasıyla sınırlı kalmakta ve komisyon kararlarına erişim, açıklanmış performans çıktıları veya katılımcı süreçlere dair kanıtlar bulunmamaktadır. Erzurum’da belediye meclisinde alınan kararların önemli bölümü bütçeye ilişkin olmakla birlikte, bu kararların sadeleştirilmiş veya yurttaşla yönelik biçimde paylaşılması yönünde bir sistematizasyon bulunmamaktadır. Kahramanmaraş, altyapı yatırımları ve ihalelere dair kamuoyunu bilgilendiren sosyal medya açıklamaları yapmakta; ancak bu paylaşımlar, temel belgelerin güncel ve erişilebilir biçimde sunulmasının yerine geçmemektedir. Ordu ise stratejik planında şeffaflık ve hesap verebilirliğe özel vurgu yapmıştır ancak, uygulama düzeyinde bu hedeflerin kamuya açık çıktılarla desteklenmediği, örneğin meclis kararları, bütçe raporları ve katılım araçlarına dair güncel içeriklerin yayımlanmadığı görülmektedir.

Şanlıurfa, bu dönemde en sınırlı görünürlük sunan belediyelerden biri olarak öne çıkmaktadır. Şeffaflığa dair kamuya açık stratejik bir belgeye ya da karar alma sürecine ilişkin bir rapora ulaşamamıştır. Ancak istisnai olarak personel alımlarında noter huzurunda kura

yöntemi uygulandığı ve bu sürecin sosyal medya üzerinden kamuoyuyla paylaşıldığı bir örnek görülmüştür. Bu, sembolik düzeyde bir açıklık örneği sunmakla birlikte, yapısal düzeyde şeffaflık anlayışının henüz kurumsallaşmadığını göstermektedir. Bu durum, kısıtlı bir açıklık örneği sunmakla birlikte, şeffaflık anlayışının kurumsallaşma sürecinin başlangıç aşamasında kaldığına işaret etmektedir.

Bu analiz genelinde, birçok belediyede veri açıklığı hâlâ teknik belgelerin üretimiyle sınırlı kalmakta, bu belgelerin sadeleştirilmiş biçimde sunulması, güncellenmesi ve kamuoyuna görselleştirilmiş içeriklerle anlatılması gibi uygulamalarda ciddi açıklar bulunmaktadır. Komisyon raporlarının eksikliği, meclis kararlarının gerekçeleriyle paylaşılması ve vatandaşın yönetime katılımına dair geri bildirim mekanizmalarının yetersizliği, şeffaflık ilkesinin yalnızca idari bir süreç olarak ele alındığını göstermektedir.

Özetle, bu dönemde izlenen 10 büyükşehir belediyesinin şeffaflık ve hesap verebilirlik uygulamaları, ilkel düzey ile uygulama düzeyi arasındaki mesafenin hâlâ ciddi biçimde varlığını koruduğunu göstermektedir. Belediyelerin bu alandaki performansı, sadece belge üretimiyle değil, bu belgeleri anlaşılır, güncel, sade ve erişilebilir biçimde paylaşma becerisiyle anlam kazanmaktadır. Önümüzdeki bölümde, bu analizde yer verilen her bir belediyenin şeffaflık ve hesap verebilirlik başlığındaki uygulamaları detaylı biçimde ele alınacaktır.

► BALIKESİR

Balıkesir Büyükşehir Belediyesi'nin 2025-2029 Stratejik Planı'nda yer alan Tema 9: Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi, şeffaflık ve ortak yönetim ilkelerine açık bir vurgu yapmaktadır. Bu kapsamda, kurum içi süreçlerin şeffaflaştırılması, paydaşlarla iş birliğinin artırılması, veri-temelli karar alma mekanizmalarının geliştirilmesi ve sivil toplumla daha güçlü bir iletişim kurulması gibi hedefler belirlenmiştir.⁸⁹

Belediye Meclisi kararları, bütçe raporları ve toplantı tutanakları web sitesi üzerinden düzenli olarak yayımlanmakta; bu uygulama, yönetim süreçlerinin kamuoyu tarafından izlenebilmesini ve bilgiye erişimin kolaylaştırılmasını sağlamaktadır.⁹⁰ Ayrıca bazı meclis toplantılarının canlı biçimde sosyal medya üzerinden duyurulması, karar alma süreçlerinde şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkelerinin görünürlüğünü artırmaktadır.⁹¹

Belediyeye bağlı BASKİ Genel Müdürlüğü'nün yürüttüğü uygulamalarda da şeffaflık vurgusu öne çıkmaktadır. Kurum, ihale süreçlerinden yakıt kullanımına, dijital dönüşümden mesai optimizasyonuna kadar farklı alanlarda gerçekleştirdiği çalışmalarla 16 ayda yaklaşık 98,5 milyon TL tasarruf sağlandığını duyurmuştur.⁹² Bu açıklama, mali disiplinin sağlanması ve kaynakların etkin kullanımına ilişkin hesap verebilirlik çabasına işaret etmektedir.⁹³

⁸⁹ Balıkesir Büyükşehir Belediyesi, "2025–2029 Stratejik Plan," erişim 25 Ağustos 2025, [bbb_2025-2029_stratejik_plan.pdf](#).

⁹⁰ Balıkesir Büyükşehir Belediyesi, "Meclis Kararları," erişim 25 Ağustos 2025, [balikesir.bel.tr/meclis-kararlari](#).

⁹¹ X, BBB Meclisi Ağustos Ayı Olağan Meclis Toplantısı 1. Birleşimi, erişim 25 Ağustos 2025, [x.com/balikesirbld/status/1955230707757810014](#)

⁹² Balıkesir Haber Ajansı, "Balıkesir Büyükşehir Belediyesi'nden 98,5 Milyon TL Tasarruf," erişim 25 Ağustos 2025, [www.balikesirhaberajansi.com/balikesir-buyuksehir-belediyesinden-98-5-milyon-tl-tasarruf](#)

⁹³ Balıkesir Büyükşehir Belediyesi, "Bütçe," erişim 25 Ağustos 2025, [https://balikesir.bel.tr/butce](#)

Ayrıca, personel alımında kura yöntemi ve sınav sonuçlarının ilan edilmesi gibi uygulamalar, adil ve denetlenebilir insan kaynakları politikaları açısından olumlu örnekler arasında yer almaktadır.⁹⁴

Özetle, Balıkesir Büyükşehir Belediyesi'nin stratejik belgelerinde şeffaflık ve hesap verebilirliğe yer verdiği, bazı uygulamalarda ise bu ilkeleri somut adımlarla desteklediği görülmektedir. Ancak bu uygulamaların düzenli izleme çıktılarıyla desteklenmesi ve katılımcılık mekanizmalarının daha görünür hale getirilmesi, belediyenin şeffaflık kapasitesini daha da güçlendirecektir.

► BURSA

Bursa Büyükşehir Belediyesi, 2025-2029 Stratejik Planı'nda şeffaflık, katılımcı yönetim ve sürdürülebilir yönetim ilkelerini temel yaklaşımlar arasında belirlemiştir. Planda yer alan kamu hizmetlerinde etkinlik, yeşil ve dijital dönüşüm, enerji verimliliği ve e-hizmetlerin yaygınlaştırılması gibi hedeflerin, ölçülebilir göstergelerle izleneceği ifade edilmektedir.

Bursa Kent Konseyi'nin yürüttüğü "Hayalimizdeki Bursa'yı Konuşuyoruz" toplantı dizisi ve "Katılımcı ve Planlı Bir Kent" temasıyla gerçekleştirilen 91. Olağan Genel Kurul gibi çalışmalar, yerel yönetimin katılım temelli karar alma süreçlerine alan açtığını göstermektedir. Özellikle 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı'na halkın görüşleriyle katkı sunulması hedefi, planlama süreçlerinin demokratikleşmesine yönelik bir çaba olarak değerlendirilmektedir.

Ayrıca Marmara Belediyeler Birliği iş birliğiyle yürütülen "Sokaklar Dönüşüyor" projesi ve Nilüfer Kent Konseyi ile üniversiteler arasında imzalanan kamusal alanların iyileştirilmesine yönelik protokol, şeffaf, çok paydaşlı ve katılımcı uygulamaların teşvik edildiğini göstermektedir.⁹⁵

Ancak, belediyeye ait meclis kararları, komisyon raporları, bütçe raporları veya uygulama sonuçlarının kamuya açıklanmasına yönelik güncel belgeler bu dönemde erişilebilir değildir. Bu durum, kurumsal şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkelerinin ölçülmesini güçleştirmektedir.

Sonuç olarak, Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin planlama ve danışma süreçlerinde katılımı önceleyen uygulamaları dikkat çekmektedir. Ancak, bu uygulamaların hesap verebilirlik boyutunun güçlendirilmesi, somut mali raporlar, izleme belgeleri ve karar süreçlerine ilişkin kamuya açık verilerle desteklenmesi yönünde gelişime açık alanlar mevcuttur.

► DENİZLİ

Denizli Büyükşehir Belediyesi'nin 2025-2029 Stratejik Planı'nda, kaynakların etkili ve verimli kullanıldığı, hukuki süreçlerin etkin yürütüldüğü ve katılımcı, şeffaf, yenilikçi bir yönetim anlayışıyla kurumsal yapının güçlendirilmesinin hedeflendiği görülmektedir. Bu

⁹⁴ Balıkesir Büyükşehir Belediyesi, "İtfaiye Eri Alımı Sınav Sonuçları," erişim 25 Ağustos 2025, balikesir.bel.tr/duyurular/ilk-defa-atanmak-uzere-itfaiye-eri-alimi-sinav-sonuclari.

⁹⁵ İhlas Haber Ajansı, "Nilüferli çocuklardan 'gelecek' için anlamlı yürüyüş", erişim 25 Kasım 2025, www.ihb.com.tr/bursa-haberleri/niluferli-cocuklardan-gelecek-icin-anlamli-yuruyus-334409895

yaklaşım, hesap verebilirliğin güçlendirilmesi yönünde kurumsal bir irade beyanı olarak değerlendirilebilir.⁹⁶

2025 Yılı Performans Programı, stratejik planda yer alan hedeflerin neredeyse aynısını tekrar etmekle birlikte, söz konusu hedefler için öngörülen kaynak ihtiyaçlarını da belirtmiş, böylece mali planlamayla uygulama arasındaki ilişkiyi görünür kılmıştır. Buna ek olarak, 2025 Yılı Bütçe Raporu ve Kurumsal Mali Durum ve Beklentiler Raporu⁹⁷ gibi belgelerin kamuya açık biçimde yayımlanmış olması da şeffaflık ve mali hesap verebilirlik açısından olumlu bir adımdır.⁹⁸

Ancak bu belgelerin dışında, karar alma süreçlerine ilişkin meclis veya komisyon kararları, uygulama çıktıları, izleme ve değerlendirme raporları ya da vatandaş katılımına dayalı platformlara dair kamuya açık başka bir veriye ulaşamamıştır. Bu nedenle, şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkeleri yönünde kurumsal taahhütlerin bulunduğu, ancak uygulama düzeyindeki çıktıları ve izlenebilirliğe dair görünülüğün sınırlı olduğu değerlendirilmektedir.

► ESKİŞEHİR

Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, 2025 yılı itibarıyla katılımcı bütçeleme uygulamasıyla şeffaflık ve hesap verebilirlik alanında dikkat çeken bir adım atmıştır. “Bî’fikirle hep birlikte Eskişehir” sloganıyla başlatılan süreçte, 16 Haziran-6 Temmuz tarihleri arasında vatandaşlardan proje önerileri toplanmış, ön değerlendirme sonrası seçilen 50 proje 28 Temmuz’da çevrim içi halk oylamasına sunulmuştur. Yaklaşık 10 bin yurttaşın oy kullandığı uygulama, kent sakinlerinin karar alma süreçlerine doğrudan katılımını teşvik etmesi açısından olumlu bir örnek oluşturmaktadır.⁹⁹

Belediye Başkanı tarafından yapılan açıklamada, uygulamanın yerel demokrasi ve şeffaf yönetim ilkelerini güçlendirmeyi amaçladığı ve seçilen projelerin 2026 yılı içinde hayata geçirileceği ifade edilmiştir.

Ancak söz konusu uygulama dışında, şeffaflık ve hesap verebilirlik başlıklarında meclis kararları, komisyon raporları ya da bütçe belgelerine dair kamuya açık ek veri bulunmamaktadır. Dolayısıyla, Eskişehir Büyükşehir Belediyesi’nin bu alandaki uygulamaları büyük ölçüde katılımcı bütçe uygulamasına dayansa da kurumsal şeffaflık kapasitesinin bütünsel düzeyde değerlendirilebilmesi için daha fazla kamuya açık bilgi ve belgeye ihtiyaç duyulmaktadır.

⁹⁶ Denizli Büyükşehir Belediyesi, “2025-2029 Stratejik Plan,” Denizli Büyükşehir Belediyesi, erişim 25 Ağustos 2025, www2.denizli.bel.tr/userfiles/file/stratejik_plan_2025-2029.pdf

⁹⁷ Denizli Büyükşehir Belediyesi, “2025 MBDR / KMDR 2025 Raporu,” Denizli Büyükşehir Belediyesi, erişim 25 Ağustos 2025, www2.denizli.bel.tr/userfiles/file/2025%20MBDR/DBB%20KMDR%202025.pdf.

⁹⁸ Denizli Büyükşehir Belediyesi, “2025 Bütçe,” erişim 25 Ağustos 2025, www2.denizli.bel.tr/userfiles/file/butceler/DBBBte2025.pdf

⁹⁹ Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, “10 Bin Kişi Eskişehir’in Yarınlarında Söz Sahibi Olmak İçin Oy Kullandı”, erişim 25 Ağustos 2025, www.eskisehir.bel.tr/icerik-detay.php?icerik_id=11557&cat_icerik=1&menu_id=24.

► ERZURUM

Erzurum Büyükşehir Belediyesi'nin 2025 yılına ilişkin meclis kararları incelendiğinde, belediye gündeminde en fazla kararın bütçe konularında alındığı görülmektedir. Özellikle 16 Temmuz 2025 tarihli toplantıda kabul edilen 560-563 numaralı kararlar, Bütçe Komisyonu'na havale edilen ve ek ödenek tahsisi ile mali yıla ilişkin ek bütçe tablolarının onaylanmasına yönelik düzenlemeleri içermektedir. Bu durum, belediye meclisinin mali yönetim, kaynak tahsisi ve bütçe dengelemesi gibi alanlara öncelik verdiğini göstermektedir.¹⁰⁰

Ancak buna karşın, bütçe kararlarının içeriği dışında resmî duyurular, komisyon raporları veya kamuya açık izleme/değerlendirme belgeleri gibi uygulamaya dair şeffaflık göstergelerine ulaşılamamıştır. Bu eksiklik, hesap verebilirlik ilkesinin kurumsal düzeyde ne ölçüde benimsendiğine ilişkin değerlendirme yapılmasını zorlaştırmaktadır.

Genel olarak, Erzurum Büyükşehir Belediyesi'nin mali konulara ilişkin karar alma süreçlerinin işlediği görülmekle birlikte, bu süreçlerin kamuya açıklığı, izlenebilirliği ve denetlenebilirliği konularında veri paylaşımı sınırlı kalmaktadır. Kurumsal şeffaflık ve hesap verebilirlik açısından bu alanlarda daha bütüncül ve açık bir uygulama pratiğine ihtiyaç duyulmaktadır.

► KAHRAMANMARAŞ

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi'nin 2025-2029 Stratejik Planı'nda yer alan A7: Kurumsal Kapasiteyi Güçlendirmek hedefi kapsamında, şeffaflık, hesap verebilirlik ve dijitalleşme ilkelerine vurgu yapılmaktadır. Bu hedef doğrultusunda kurumsal süreçlerin iyileştirilmesi, karar alma mekanizmalarının izlenebilirliğinin artırılması ve kamu hizmetlerinin dijital araçlarla desteklenmesi öngörülmüştür.¹⁰¹

Belediyenin 2025 yılına ilişkin ihtisas komisyon raporlarında, İmar ve Bayındırlık Komisyonu başta olmak üzere çeşitli alt komisyonların, bütçe planlaması, imar plan değişiklikleri, taşınmaz yönetimi ve gelir-gider tabloları gibi başlıklarda yürüttüğü çalışmalara yer verildiği görülmektedir. Bu raporlar, meclis gündemine alınarak değerlendirilmiş ve ilgili kararlar doğrultusunda süreçler kamuoyuna duyurulmuştur.¹⁰²

Ayrıca belediye, bazı yatırımların bütçelendirme ve ihale süreçlerini kamuoyuyla paylaşmaktadır. Örneğin, Binevler Mahallesi'nde yaklaşık 60 milyon TL yatırımla inşa edilen Çocuk Kütüphanesi ve Sanat Merkezi projesi ile Göksun'daki 12 milyon TL'lik grup yolu asfaltlama çalışması, duyurular ve sosyal medya paylaşımları aracılığıyla kamuya açık şekilde duyurulmuştur. Bu uygulamalar, kaynak kullanımının izlenebilirliğini güçlendiren olumlu adımlar olarak değerlendirilebilir.¹⁰³

¹⁰⁰ Erzurum Büyükşehir Belediyesi, "Meclis Karar Özetleri," erişim 25 Ağustos 2025, www.erkurum.bel.tr/meclis-karar-ozetleri.

¹⁰¹ Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi, "Stratejik Plan," erişim 25 Ağustos 2025, kahramanmaras.bel.tr/stratejik-plan

¹⁰² Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi, "Ocak 2025 Komisyon Raporları," erişim 25 Ağustos 2025, [ocak_2025_komisy-on_raporlari.pdf](#).

¹⁰³ X, erişim 25 Ağustos 2025, x.com/buyuksehirkm/status/1962479468326404325.

KASKİ Genel Müdürlüğü tarafından yürütülen altyapı projelerinde de ilerleme süreçlerine ilişkin bilgiler kamuoyuyla zaman zaman paylaşılmaktadır.¹⁰⁴

Öte yandan, yerel basında yer alan bazı haberlerde yurttaşlar, belediye meclisinde alınan kararların daha açık ve kapsamlı biçimde kamuoyuna duyurulmasını talep etmekte; bu durum, kamuoyu beklentilerinin daha şeffaf ve erişilebilir bir yönetim yapısına yöneldiğine işaret etmektedir.¹⁰⁵

Genel olarak değerlendirildiğinde, Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi'nin bütçeleme, yatırım duyuruları ve komisyon faaliyetleri gibi başlıklarda belirli bir açıklık sergilediği ancak şeffaflık ve hesap verebilirliğe dair veri paylaşımı, düzenli izleme sonuçları ve katılımcı mekanizmalar açısından daha yapısal adımlara ihtiyaç duyulduğu görülmektedir. Kurumsal hedeflerle uygulama arasında güçlü bağların kurulabilmesi, belediyenin hesap verebilirlik kapasitesini güçlendirecektir.

► ORDU

Ordu Büyükşehir Belediyesi'nin 2025-2029 Stratejik Planı'nda, tüm faaliyetlerin açık, şeffaf ve denetlenebilir olmasının hedeflendiği; aynı zamanda kurumun hesap verebilirliğini artırmaya yönelik bir yönetim anlayışının benimsendiği görülmektedir.¹⁰⁶ 2025 Yılı Performans Programı'nda ise etkin, verimli, hesap verebilir ve şeffaf kamu yönetimi hizmetlerinin geliştirilmesi açık bir hedef olarak yer almakta ve bu hedefe ulaşmayı destekleyecek çeşitli göstergelere yer verilmektedir.¹⁰⁷ Ayrıca 2025 yılına ilişkin mali bütçe dokümanının yayımlanmış olması da bu alandaki kurumsal hazırlığın bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.¹⁰⁸

Bununla birlikte, değerlendirme dönemi kapsamında karar alma süreçlerine ilişkin uygulama çıktıları veya vatandaş katılımına yönelik mekanizmalar hakkında kamuya açık başka bir bilgiye ulaşılamamıştır. Belediyenin şeffaflık politikalarının uygulama düzeyinde ne ölçüde işlerlik kazandığı, bütçe uygulama sonuçları, izleme-değerlendirme çıktıları ve karar süreçlerine ilişkin erişilebilirlik açısından daha ileri düzeyde belge ve veriye ihtiyaç duyulmaktadır. Bu yönüyle, stratejik belgelerde belirtilen hedeflerin uygulamada ne ölçüde karşılandığına dair görünürlük sınırlıdır.

¹⁰⁴ Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi, Instagram paylaşımı, erişim 25 Ağustos 2025, www.instagram.com/p/DLzZW-5saA7/

¹⁰⁵ Maraş Olay Haber, "Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi'ne Şeffaflık Çağrısı, Vatandaş Adına Alınan Kararlar Kamuoyuyla Paylaşılsın," erişim 25 Ağustos 2025, marasolayhaber.com/kahramanmaraş-buyuksehir-belediyesine-seffaflik-cag-risi-vatandas-adina-alinan-kararlar-kamuoyuyla-paylasilsin

¹⁰⁶ Ordu Büyükşehir Belediyesi, "2025–2029 Stratejik Plan," erişim 25 Ağustos 2025, www.ordu.bel.tr/upload/files/stratejik-planlar/stratejik-planlar_8375.pdf

¹⁰⁷ Ordu Büyükşehir Belediyesi, "2025 Mali Yılı Performans Programı," erişim 25 Ağustos 2025, ordu.bel.tr/yayinlar/performans-programlari#2025-mali-yili-performans-programi

¹⁰⁸ Ordu Büyükşehir Belediyesi, "2025 Bütçe," erişim 25 Ağustos 2025, www.ordu.bel.tr/upload/files/butce/butce_4979.pdf

► ŞANLIURFA

Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi'nin 2024-2025 dönemine ilişkin kamuya açık kaynaklarında, şeffaflık ve hesap verebilirlik alanında belediye meclisi veya komisyon kararlarına, resmî duyurulara ya da stratejik belgelerde detaylı hedeflere ulaşamamıştır. Belediyenin bu temaya ilişkin uygulamalarına dair görünürlük oldukça sınırlı kalmaktadır.

Ancak kamuya yansıyan tekil bir uygulama örneği olarak, belediyenin iştiraki olan ŞUS-Kİ'de personel alımlarının noter huzurunda yapılan kura yöntemiyle gerçekleştirilmesi, işe alım süreçlerinde şeffaflık ve adalet sağlama yönünde bir adım olarak değerlendirilebilir.¹⁰⁹ Bu uygulama, özellikle istihdamda kayırmacılık ya da usulsüzlük iddialarını azaltma ve fırsat eşitliğini güçlendirme hedefi açısından sembolik bir önem taşımaktadır.

Yine de söz konusu uygulamanın kurumsallaşmış bir politika veya izleme sistemiyle desteklendiğine dair bir belge ya da veri paylaşılmamıştır. Bu nedenle, Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi'nin şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkelerine dair tutumunun uygulama bazlı ve sınırlı örneklerle yürütüldüğü söylenebilir.

► TEKİRDAĞ

Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi, 2025-2029 Stratejik Planı'nda katılımcı yönetim, dijital dönüşüm ve şeffaf iletişim ilkelerini merkeze alan bütüncül bir yaklaşım benimsemiştir. Stratejik belgede, bilgi teknolojilerinin etkin kullanımı, e-devlet entegrasyonu ve kentlilik bilincinin geliştirilmesi gibi başlıklar, yönetimde açıklık ve kamuoyuna hesap verebilirlik yönünde atılması hedeflenen adımları içermektedir.¹¹⁰

Planın hazırlık sürecinde paydaş görüşleri ve kurum içi analizlerin dikkate alındığı belirtilmiş, performans göstergeleri ile izleme ve değerlendirme mekanizmalarına yer verileceği vurgulanmıştır. Bu çerçevede, şeffaflık ve hesap verebilirliğe ilişkin hedeflerin stratejik belgelerde ifade edildiği görülmektedir.

Ancak uygulamada ne ölçüde hayata geçirildiği ya da nasıl izlendiği konusunda bilgi eksikliği bulunmaktadır.

► TRABZON

Trabzon Büyükşehir Belediyesi'nin 2025-2029 Stratejik Planı'nda yer alan "Yönetişim Süreçlerini Geliştirmek" hedefi, belediyenin katılımcı, dijital ve şeffaf bir yönetim anlayışını geliştirme çabasını ortaya koymaktadır.¹¹¹ Bu kapsamda, Kent Konseyi ve sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliğinin artırılması, "Yeniden Trabzon Platformu" kararlarının uygulanması ve

¹⁰⁹ Memurlar.net, "Şanlıurfa'da Personel Alımında Şeffaflık Uygulaması," erişim 25 Ağustos 2025, www.memurlar.net/haber/1137171/sanliurfa-da-personel-aliminda-seffalik-uygulamasi.html

¹¹⁰ Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi, "2025–2029 Stratejik Plan," erişim 25 Ağustos 2025, www.tekirdag.bel.tr/content/WebSource/file/statejik_plan/stratejik_plan_2025_2029.pdf

¹¹¹ Trabzon Büyükşehir Belediyesi, "2025–2029 Stratejik Plan (Mobil Yayın)," erişim 25 Ağustos 2025, webdata.trabzon.bel.tr/PageSlider/2025-2029-StratejikPlanDergi/mobile/index.html

E-Demokrasi Dijital Oylama Platformu'nun kurulması gibi planlamalar, stratejik belgelerde yer almaktadır. Bu hedefler, vatandaşların karar alma süreçlerine daha aktif katılımını ve yönetim süreçlerinin dijital araçlarla desteklenmesini amaçlamaktadır.¹¹²

2025 yılı Performans Programı'nın kamuoyuyla paylaşılmış olması ve belediye meclis toplantılarının canlı olarak yayımlanması,¹¹³ şeffaflık açısından olumlu örnekler arasında değerlendirilebilir. Ayrıca, bazı kararların (örneğin Engelsiz Yaşam ve Rehabilitasyon Merkezi protokolü) meclis gündemine alınarak oy birliğiyle kabul edilmesi ve bu süreçlerin kamuya açık şekilde duyurulması, karar alma mekanizmalarında açıklık sağlandığını göstermektedir.

Bununla birlikte, şeffaflık ve hesap verebilirlik politikalarının uygulama düzeyine ilişkin veri paylaşımı sınırlı kalmaktadır. Bütçe belgeleri, faaliyet raporları, performans izleme sonuçları ya da katılımcı oylama süreçlerine dair güncel içerikler kamuya açık kaynaklarda yeterince yer almamaktadır.

Genel olarak, Trabzon Büyükşehir Belediyesi'nin stratejik belgelerde şeffaf ve katılımcı yönetim anlayışına vurgu yaptığı ve bazı uygulamaları kamuoyuyla paylaşarak bu anlayışı desteklediği gözlemlenmektedir. Ancak bu yaklaşımın daha sistematik, veriye dayalı ve kurumsallaşmış bir çerçevede sürdürülmesi, belediyenin şeffaflık kapasitesini daha görünür ve sürdürülebilir kılacaktır.

¹¹² Trabzon Büyükşehir Belediyesi, "2025–2029 Stratejik Plan (PDF)," erişim 25 Ağustos 2025, kurumsal.trabzon.bel.tr/Upload/BaglantiFotolar/54cf8278-ead1-4472-9edd-5744b3549c94/20250416111816zxRhH.pdf

¹¹³ Trabzon Büyükşehir Belediyesi, "Meclis Toplantı Duyuruları," erişim 25 Ağustos 2025, www.trabzon.bel.tr/Web/MecelisToplanti.

SONUÇ

Bu rapor, Aralık 2024-Ağustos 2025 döneminde izlenen on büyükşehir belediyesinin; sürdürülebilir şehir kalkınması, toplumsal cinsiyet eşitliği ve şeffaflık–hesap verebilirlik başlıklarındaki mevcut durumlarını kamuya açık belgeler ve uygulamalar temelinde analiz etmeyi amaçlamıştır. Elde edilen bulgular, belediyeler arasında yalnızca yönetsel kapasite açısından değil, aynı zamanda bilgiye erişim, veri güncelliği ve katılım mekanizmalarının varlığı açısından da ciddi farklılıklar olduğunu ortaya koymaktadır.

Sürdürülebilir kalkınma alanında, özellikle Denizli, Balıkesir, Trabzon ve Tekirdağ, çevre dostu altyapı projeleri, atık yönetimi, enerji verimliliği ve yeşil alan politikaları açısından daha bütüncül bir yaklaşım sergilemiştir. Belediyeler arasında bazıları bu başlıkta uluslararası normlarla uyumlu stratejik belgeler hazırlarken, bazı belediyelerde bu tür belgelerin güncellenmediği veya uygulama-izleme döngüsünün kurulmadığı gözlemlenmiştir. Erzurum ve Şanlıurfa gibi örneklerde sürdürülebilirlik uygulamaları çoğunlukla dönemsel projeler veya sembolik etkinliklerle sınırlı kalmıştır.

Toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın istihdamı ekseninde ise Eskişehir, Denizli, Bursa ve Tekirdağ, kadınların sosyal hayata ve üretime katılımını önceleyen çok sayıda uygulamayla öne çıkmaktadır. Bu belediyelerde psikososyal destek programlarından kadın emeği pazarlarına, kadın danışma merkezlerinden eğitim atölyelerine kadar çeşitlenmiş hizmet portföyü dikkat çekmektedir. Buna karşılık Erzurum, Şanlıurfa ve Ordu gibi belediyelerde bu başlığın hâlâ daha çok kültürel etkinlik veya kurs temelli sembolik uygulamalarla sınırlı olduğu; kurumsallaşmış eşitlik birimi, eylem planı veya toplumsal cinsiyet odaklı bütçeleme gibi yapısal araçların henüz geliştirilmediği görülmektedir.

Şeffaflık ve hesap verebilirlik başlığında ise belediyeler arasında en belirgin ayrışma bu alanda yaşanmıştır. Balıkesir, Bursa ve Trabzon, meclis kararlarını yayımlama, stratejik belgeleri erişilebilir kılma ve dijital platformlar üzerinden kamuoyunu bilgilendirme konusunda görece daha düzenli bir yapı sergilemiştir. Eskişehir, katılımcı bütçe modeliyle dikkat çekici bir uygulama örneği sunmuştur. Ancak, Erzurum, Şanlıurfa, Ordu gibi belediyelerde meclis karar özetleri, faaliyet raporları veya komisyon tutanaklarına erişim sağlanamamakta; şeffaflık beyanlarının uygulamayla örtüşmediği görülmektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, bu izleme döneminde incelenen on belediyenin çoğunda belge üretme kapasitesi bulunsa da bu belgelerin güncellenmesi, erişime açılması ve uygulamayla ilişkilendirilmesi gibi temel adımların büyük ölçüde eksik kaldığı anlaşılmaktadır. Ayrıca, performans raporlarının yayımlanmaması, izleme-değerlendirme çıktılarının kamuoyuyla paylaşılmaması gibi eksiklikler, yönetişimin hesap verebilirliğini sınırlamaktadır.

Bu rapor, söz konusu alanlarda yalnızca iyi uygulamaları görünür kılmayı değil; aynı zamanda gelişime açık yönleri veri temelli biçimde ortaya koyarak belediyelere ve yerel paydaşlara somut politika önerileri sunmayı amaçlamaktadır. Türkiye’de demokratik yerel yönetişimin güçlenmesi, ancak bu ilkelerin sahada kurumsallaşması ve sürdürülebilir bir yapıya kavuşturulmasıyla mümkün olacaktır.

